

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Факультет філології і журналістики
Кафедра журналістики

Кваліфікаційна робота
ПРОБЛЕМНА АНАЛІТИКА ГАЗЕТИ «ВІЛЬНЕ ЖИТТЯ ПЛЮС»:
ТЕМАТИЧНО-ЖАНРОВА ПАРАДИГМА

Спеціальність 061 Журналістика
Освітня програма «Журналістика»

здобувача другого (магістерського)
рівня вищої освіти
Ключки Ангеліни Олександрівна

Науковий керівник:
кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент
Кушнір Оксана Василівна

Тернопіль – 2025

АНОТАЦІЯ

Ключка А. О. Проблемна аналітика газети «Вільне життя плюс»: тематично-жанрова парадигма: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр журналістики» зі спеціальності 061 Журналістика. Тернопіль: ТНПУ, 2025. 74 с.

Кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню особливостей проблемної аналітики в регіональній громадсько-політичній газеті «Вільне життя плюс» в умовах повномасштабної російсько-української війни. Обґрунтовано сутність проблемної аналітики як особливого виду журналістської діяльності, спрямованого на глибоке осмислення суспільних явищ, виявлення причинно-наслідкових зв'язків та пошук шляхів розв'язання актуальних проблем.

Проаналізовано позиціонування газети «Вільне життя плюс» в українському медіапросторі, визначено її тематичні та жанрові домінанти. Досліджено дотримання професійних стандартів та етичних норм при висвітленні соціально значущих тем. Виявлено особливості висвітлення війни крізь призму регіону, мовно-стилістичні характеристики аналітичних матеріалів, узагальнено основні тенденції висвітлення актуальних проблем у воєнний час.

Ключові слова: регіональна преса, аналітична журналістика, газета, жанри, тематика, проблематика, професійні стандарти журналістики, стилістика.

ABSTRACT

Kliuchka A. O. Problem-oriented analytics of the newspaper “Vilne Zhyttia Plus”: thematic and genre paradigm: qualification work for obtaining an educational degree “Master” in the specialty 061 Journalism. Ternopil: Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 2025. 74 p.

The qualification work is devoted to the study of the features of problem-oriented analytics in the regional socio-political newspaper “Vilne Zhyttia Plus” in the conditions of the full-scale Russian-Ukrainian war. The essence of problem-oriented analytics as a special type of journalistic activity aimed at deep understanding of social phenomena, identification of cause-and-effect relationships and search for solutions to current problems is substantiated.

The positioning of the newspaper “Vilne Zhyttia Plus” in the Ukrainian media space is analyzed, its thematic and genre dominants are determined. The observance of professional standards and ethical norms in covering socially significant topics is studied. The features of covering the war through the prism of the region, linguistic and stylistic characteristics of analytical materials are revealed, the main trends in covering current problems in wartime are summarized.

Key words: regional press, analytical journalism, newspaper, genres, topics, issues, professional standards of journalism, stylistics.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМНОЇ АНАЛІТИКИ В МЕДІА	10
1.1. Сутність та особливості проблемної аналітики у журналістиці	10
1.2. Методологічні підходи дослідження аналітичних матеріалів у пресі	15
1.3. Роль та значення проблемної аналітики у суспільному дискурсі	24
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМНИЙ ДИСКУРС АНАЛІТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЗЕТІ «ВІЛЬНЕ ЖИТТЯ ПЛЮС»	33
2.1. Позиціонування газети «Вільне життя плюс» в українському медіапросторі	33
2.2. Тематичні домінанти проблемної аналітики у виданні	40
2.3. Жанрова палітра аналітичних матеріалів	45
Висновки до розділу 2	50
РОЗДІЛ 3. МЕДІАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬНО ВАЖЛИВИХ ПРОБЛЕМ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ	51
3.1. Професійні стандарти при висвітленні соціально значущих тем	51
3.2. Мовно-стилістичні особливості аналітичних матеріалів	56
3.3. Тенденції висвітлення актуальних проблем у газеті під час війни ...	58
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	68

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах повномасштабної російсько-української війни та динамічних суспільно-політичних трансформацій роль проблемної аналітики в українських медіа набуває особливого значення. Регіональні друковані видання, зокрема громадсько-політична газета «Вільне життя плюс», виконують важливу функцію інформаційного забезпечення громадян та формування критичного ставлення до актуальних проблем. Проблемна аналітика, як особливий вид журналістської діяльності, дозволяє не лише констатувати факти, а й з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки, виявляти глибинні протиріччя, пропонувати шляхи розв'язання суспільно важливих питань.

Сучасний інформаційний простір характеризується надмірністю інформаційних потоків, що актуалізує потребу в якісному аналітичному контенті, здатному структурувати інформацію та допомагати аудиторії формувати обґрунтовану позицію щодо складних проблем. Регіональна преса, зберігаючи безпосередній зв'язок з місцевими громадами, має унікальні можливості для висвітлення проблем, які безпосередньо впливають на життя читачів. В умовах війни ця роль посилюється, оскільки саме локальні медіа стають джерелом перевіреної інформації про ситуацію в регіоні, соціальні проблеми, волонтерську діяльність та адаптацію до нових реалій.

Дослідження проблемної аналітики в газеті «Вільне життя плюс» дозволяє простежити, як регіональне видання адаптується до викликів воєнного часу, які теми та проблеми стають пріоритетними, якими методами та в яких жанрах здійснюється їх висвітлення, наскільки дотримуються професійні стандарти та етичні норми, а також який вплив має аналітична журналістика на формування громадської думки та суспільного дискурсу в регіоні.

Мета дослідження – проаналізувати особливості проблемної аналітики в газеті «Вільне життя плюс», визначити тематично-жанрову специфіку висвітлення суспільно важливих питань в умовах повномасштабної війни.

Для досягнення визначеної мети було виконано наступні **завдання**:

- визначити теоретико-методологічні засади вивчення проблемної аналітики у сучасній пресі та з'ясувати її роль у суспільному дискурсі;
- окреслити позиціонування газети «Вільне життя плюс» в українському медіапросторі, зокрема її структуру власності та джерела фінансування;
- виділити тематичні й жанрові домінанти проблемної аналітики у виданні;
- простежити дотримання / недотримання професійних стандартів при висвітленні соціально значущих тем в умовах повномасштабної війни;
- проаналізувати особливості висвітлення війни крізь призму регіону;
- з'ясувати особливості мови та стилю аналітичних матеріалів у газеті;
- узагальнити тенденції висвітлення актуальних проблем у газеті під час війни.

Об'єкт дослідження – аналітичні публікації у громадсько-політичній газеті «Вільне життя плюс» за період від 1 вересня 2024 року до 1 жовтня 2025 року.

Предмет дослідження – тематичні та жанрові домінанти, стилістичні особливості проблемної аналітики в газеті «Вільне життя плюс» дотримання / недотримання журналістами професійних стандартів, етичних норм в умовах повномасштабної російсько-української війни.

Хронологічні межі. Для дослідження було обрано публікації про суспільно важливі проблеми в контексті регіону та країни у газеті «Вільне життя плюс» у часовому проміжку від 1 вересня 2024 року до 1 жовтня 2025 року.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання дослідницьких завдань використовувався комплекс загальнонаукових та спеціальних методів:

- *аналіз, синтез, узагальнення, систематизація* застосовувалися для опрацювання наукової літератури та формування теоретичної бази дослідження;
- метод *контент-аналізу* дозволив систематизувати та класифікувати аналітичні матеріали газети за тематикою та жанрами (проаналізовано 305 аналітичних матеріалів);

- *описовий метод* використовувався для характеристики газети «Вільне життя плюс», а також особливостей висвітлення проблемних питань;
- *порівняльний аналіз* застосовувався для зіставлення підходів до медіатизації різних тем та визначення динаміки змін у редакційній політиці;
- *дискурс-аналіз* дозволив виявити особливості мови та стилю аналітичних публікацій;
- *оглядовий метод* застосовувався для систематизації публікацій та виявлення тенденцій висвітлення актуальних проблем.

Аналітичний огляд наукової літератури. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять праці вітчизняних та зарубіжних науковців з теорії журналістики, медіалінгвістики, соціальних комунікацій.

Проблематика аналітичної журналістики досліджувалася у працях В. Здоровеги [24], який розробив теоретичні засади журналістської творчості та жанрології; В. Іванова [27; 28; 29], який дослідив методологічні аспекти контент-аналізу медіатекстів та питання медіаосвіти; О. Кузнецової [34], яка систематизувала характеристики аналітичних жанрів преси. Жанрові особливості аналітичної журналістики висвітлено в працях О. Гарачковської [14], В. Дрешпака [18], М. Василенка [5; 6].

Питання професійних стандартів та етичних норм журналістської діяльності розглядаються в документі «Професійні стандарти для українських ЗМІ» [48], розробленому Комісією з журналістської етики, та в Кодексі етики українського журналіста [33]. Соціальна журналістика та її роль у формуванні суспільного дискурсу досліджувалися В. Корнєєвим та Л. Губерським [33].

Особливості регіональної журналістики висвітлювалися в працях дослідників історії тернопільської преси [30], які аналізували специфіку функціонування місцевих видань, їхню роль у формуванні регіонального інформаційного простору та взаємодії з аудиторією.

Проблеми функціонування медіа в умовах кризових ситуацій та воєнного стану досліджували Н. Зелінська [25], яка розглядала трансформацію

українського медіапростору в умовах війни, та М. Ворошилова [12], яка аналізувала медіадискурс у дзеркалі воєнних подій.

Аналіз наукової літератури свідчить про наявність значного теоретичного доробку з питань аналітичної журналістики та регіональних медіа. Водночас специфіка проблемної аналітики в умовах повномасштабної війни залишається недостатньо дослідженою, що зумовлює актуальність та новизну даної роботи. Більшість наукових праць фокусуються на загальних питаннях функціонування медіа в кризових умовах, тоді як конкретний аналіз трансформації жанрово-тематичної структури проблемної аналітики регіональної преси, дотримання професійних стандартів та етичних норм у воєнний час потребує подальшого наукового осмислення.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукове значення дослідження полягає в осмисленні особливостей функціонування проблемної аналітики в регіональній пресі України в умовах воєнного стану, систематизації підходів до висвітлення суспільно важливих питань, виявленні особливостей трансформації редакційної політики та журналістських практик під впливом екстремальних обставин. Результати роботи доповнюють теоретичну базу досліджень регіональної журналістики та аналітичних жанрів.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання в редакційній роботі регіональних видань для вдосконалення підходів до створення аналітичного контенту, розробки редакційних стандартів висвітлення проблемних питань, а також у навчальному процесі під час вивчення специфіки аналітичної журналістики, регіональної преси, діяльності медіа у кризових ситуаціях.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи репрезентована:

- доповіддю на III Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених «Сучасний масмедійний простір: реалії та перспективи розвитку» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 9 квітня 2025 р.);

- участю у Всеукраїнській конференції студентської та учнівської молоді «Актуальні питання сучасної філології і журналістики» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 10 квітня 2025 р.);

- участю у II Всеукраїнській студентській науково-практичній онлайн-конференції «Інтернет-журналістика та новітні технології в сучасних медіа» (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 1 травня 2025 р.);

- *трьома науковими публікаціями:*

1. Ключка А. Проблемний дискурс газети «Вільне життя плюс» початку 2025 року / наук. кер. О. Кушнір. *Сучасний масмедійний простір: реалії та перспективи розвитку* : збірник тез за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Тернопіль, 9 квітня 2025 року). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. С. 11–14.

2. Ключка А. Редакційна політика газети «Вільне життя плюс» в умовах російсько-української війни / наук. кер. О. В. Кушнір. *Актуальні питання сучасної філології і журналістики* : матеріали Всеукраїнської конференції студентської та учнівської молоді (10 квітня 2025 року). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. С. 67–71.

3. Ключка А. Проблемно-тематичний спектр публікацій газети «Вільне життя плюс»: хронограф січня–лютого 2025 року / наук. кер. О. Кушнір / *Магістерський науковий вісник Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. Вип. 44. С. 3–6.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел та літератури. Загальний обсяг роботи становить 74 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМНОЇ АНАЛІТИКИ В МЕДІА

1.1. Сутність та особливості проблемної аналітики у журналістиці

Проблемна аналітика як специфічний напрям журналістської діяльності посідає особливе місце в сучасній системі масової комунікації, виконуючи функцію глибокого осмислення суспільних процесів і явищ. На відміну від інформаційної журналістики, яка переважно фіксує факти та події, проблемна аналітика спрямована на виявлення причинно-наслідкових зв'язків, встановлення закономірностей та прогнозування можливих шляхів розвитку суспільно значущих ситуацій. Сутність проблемної аналітики полягає в комплексному дослідженні актуальних соціальних, політичних, економічних та культурних проблем із залученням експертних оцінок, статистичних даних, історичного контексту та різноманітних точок зору [24].

Теоретичне осмислення природи аналітичної журналістики відбувалося протягом усього XX століття, однак особливо актуальним воно стало в епоху інформаційного перенасичення, коли перед аудиторією постала необхідність не просто отримувати інформацію, а й розуміти її глибинний зміст. Дослідники медіа наголошують, що проблемна аналітика виникає на перетині журналістики та наукового знання, запозичуючи методологічний апарат соціальних наук і адаптуючи його до специфіки медійного дискурсу [39]. Це створює унікальний тип журналістського тексту, який поєднує доступність викладу з глибиною аналізу, емоційну залученість з об'єктивністю оцінок, актуальність проблематики з історичною перспективою. Зокрема, у газеті «Вільне життя плюс» таке поєднання простежується у матеріалах на соціальну тематику, наприклад, у публікації «Як виживають сім'ї загиблих захисників: соціальний аудит Тернопільщини» (№ 42, жовтень 2024), де статистичні дані про виплати поєднуються з конкретними історіями родин [7].

Однією з ключових особливостей проблемної аналітики є її орієнтація на виявлення й формулювання суспільних протиріч, які потребують публічного

обговорення та вироблення колективних рішень. Журналіст-аналітик не просто описує ситуацію, а виокремлює в ній проблемне ядро, демонструє його багатоаспектність, показує позиції різних соціальних груп і пропонує можливі сценарії розв'язання проблеми. Така робота вимагає від автора не лише журналістської майстерності, а й глибокої компетентності в тематичній сфері, володіння аналітичним мисленням, уміння працювати з великими масивами інформації та синтезувати її в логічну, переконливу аргументацію [35].

Структурно проблемна аналітика будується за принципом послідовного розгортання думки: від постановки проблеми через її багатосторонній аналіз до висновків і прогнозів. На відміну від новинних жанрів, де інформація подається за принципом перевернутої піраміди, аналітичні матеріали мають більш складну архітектуру, яка передбачає поступове заглиблення в проблематику, введення різних рівнів контексту, зіставлення фактів і думок, побудову аргументації. Це зумовлює і специфіку мовностилістичного оформлення аналітичних текстів, з елементами наукового дискурсу, використанням термінології, статистичних даних, цитат експертів, зі збереженням доступності для широкої аудиторії [18].

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика інформаційної та аналітичної журналістики

Критерій	Інформаційна журналістика	Проблемна аналітика
Мета	Повідомлення про факти і події	Осмислення причин і наслідків явищ
Часова орієнтація	Актуальне «тут і зараз»	Історичний контекст + прогноз
Обсяг матеріалу	Короткі повідомлення (500-1500 знаків)	Розгорнуті тексти (5000-15000 знаків)
Структура	Перевернута піраміда	Складна аргументативна структура
Джерела	Оперативні факти	Експерти, дослідження, статистика
Стиль викладу	Інформаційний, нейтральний, лаконічний	Аналітичний з науковими елементами

Функція	Інформування	Пояснення, інтерпретація, оцінка
---------	--------------	----------------------------------

Складено на основі [18; 24; 35].

Важливою особливістю проблемної аналітики є її діалогічна природа. Аналітичний текст завжди передбачає комунікацію з аудиторією, яка володіє певним рівнем знань і готова до інтелектуальної роботи. Журналіст-аналітик виступає не як носій абсолютної істини, а як медіатор, який організовує дискусійний простір, представляє різні погляди на проблему, допомагає реципієнтам сформуванню власної позиції. Це принципово відрізняє проблемну аналітику від пропаганди чи агітації, де автор нав'язує єдино правильну точку зору. Діалогічність проявляється на різних рівнях: у використанні питально-відповідної структури викладу, в залученні прямої мови експертів і учасників подій, у створенні імітації бесіди з читачем через риторичні питання та звертання [14].

Жанрова палітра проблемної аналітики є досить різноманітною і включає насамперед такі жанри, як кореспонденція, коментар, огляд, стаття та журналістське розслідування. Кожен із цих жанрів має свою специфіку, однак їх об'єднує спільна настанова на аналіз та інтерпретацію дійсності (Рис. 1.1).

Стаття як базовий аналітичний жанр характеризується максимальною глибиною дослідження проблеми, логічною стрункістю викладу, науковістю аргументації. У газеті «Вільне життя плюс» прикладом такого жанру є публікація «Енергетична незалежність громад: чи готова Тернопільщина до зими?» (№ 38, вересень 2024), де комплексно проаналізовано стан енергетичної інфраструктури області [7].

Кореспонденція поєднує фактологічність з аналітичним осмисленням подій, подаючи не лише опис ситуації, а й її глибший контекст та причини. Наприклад, матеріал «Переселенці на Тернопільщині: три роки адаптації» (№ 45, листопад 2024) містить як конкретні історії людей, так і аналіз системних проблем інтеграції [7].

Коментар оперативно реагує на актуальні події, пропонуючи їх експертну оцінку.

Огляд систематизує інформацію за певний період або з певної теми, виявляючи тенденції та закономірності.

Журналістське розслідування передбачає глибоке занурення у приховані, замовчувані або штучно спотворені аспекти суспільно важливих проблем.

Примітка: слід розрізняти аналітичні жанри від інформаційних [35]. Такі жанри, як інтерв'ю, репортаж, замітка належать до інформаційної журналістики і не є предметом нашого дослідження.

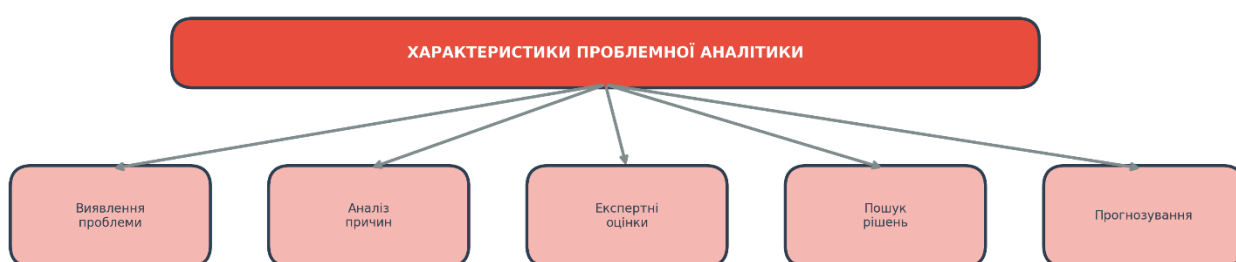

Рисунок 1.1. Жанрова система проблемної аналітики у медіа

Розроблено на основі [14; 18; 35]

Методологічною основою проблемної аналітики є системний підхід, який дозволяє розглядати будь-яке явище як частину складної соціальної системи, що має численні зв'язки з іншими елементами. Журналіст-аналітик має вміти виокремлювати систему відносин навколо проблеми, ідентифікувати ключових акторів, розуміти їхні інтереси та мотивації, прогнозувати можливі варіанти розвитку подій. Це вимагає застосування різноманітних методів дослідження: контент-аналізу документів, інтерв'ювання експертів, вивчення статистичних даних, порівняльного аналізу, історичного методу. Інтеграція їх у журналістську практику створює міждисциплінарний характер проблемної аналітики [27].

У сучасних умовах трансформації медіаландшафту проблемна аналітика набуває нових форм і характеристик. Цифровізація журналістики призвела до появи мультимедійних аналітичних проєктів, де текст доповнюється інфографікою, відеоматеріалами, інтерактивними картами та базами даних. Це розширює можливості для візуалізації складних даних, робить аналітику більш

доступною та зрозумілою для різних сегментів аудиторії. Водночас традиційні друковані медіа, зокрема газета «Вільне життя плюс», зберігають своє значення як платформи для глибокої, вдумливої аналітики, яка потребує часу на осмислення й не піддається спрощенню до формату швидкого споживання [69].

Таблиця 1.2

Функції проблемної аналітики в системі масової комунікації

Функція	Зміст	Реалізація в журналістській практиці
Когнітивна	Поглиблення знань аудиторії про суспільні процеси	Надання фактів, контексту, експертних оцінок
Інтерпретаційна	Пояснення значення та наслідків подій	Аналіз причинно-наслідкових зв'язків
Прогностична	Передбачення можливих сценаріїв розвитку	Моделювання ситуацій, експертні прогнози
Критична	Оцінка дій влади, соціальних інститутів	Незалежний аналіз, виявлення проблем
Діалогічна	Організація суспільної дискусії	Представлення різних точок зору
Освітня	Підвищення медіаграмотності аудиторії	Навчання критичного мислення

Складено на основі [10; 27; 53].

Особливе значення проблемна аналітика має в періоди суспільних трансформацій, криз, конфліктів, коли потреба в осмисленні подій особливо гостра. Саме в такі моменти аналітична журналістика стає інструментом суспільної рефлексії, допомагає колективно осмислити виклики, перед якими постало суспільство, знайти консенсус або хоча б визначити межі розбіжностей. Якісна проблемна аналітика протидіє поширенню маніпуляцій, фейків, емоційних реакцій, пропонуючи натомість раціональний, зважений підхід до розуміння складних ситуацій. Вона формує культуру публічної дискусії, де аргументи важать більше, ніж емоції, а факти цінуються вище за домисли [52].

Етичний вимір проблемної аналітики пов'язаний із відповідальністю журналіста за вплив його матеріалів на громадську думку та суспільні процеси.

Аналітик має дотримуватися принципів об'єктивності, збалансованості, перевірки фактів, поваги до різних точок зору. Водночас він не може бути абсолютно нейтральним, оскільки сам вибір теми, акцентів, джерел інформації вже передбачає певну позицію. Тому важливою є прозорість методології, чітке розмежування фактів і оцінок, готовність до публічної дискусії та визнання можливих помилок. Етика проблемної аналітики також передбачає відмову від сенсаційності, маніпулятивних прийомів, спрощення складних явищ заради легкого сприйняття [33; 59].

Проблемна аналітика являє собою особливий тип журналістської діяльності, що характеризується глибиною дослідження, комплексністю підходу, орієнтацією на причинно-наслідкові зв'язки та прогнозування. Вона виконує важливі соціальні функції інформування, просвітництва, організації суспільного діалогу, критики влади, формування культури публічної дискусії. Специфіка проблемної аналітики проявляється в її жанровій різноманітності, методологічній складності, етичній відповідальності, діалогічній природі. В умовах сучасного медіаландшафту, що характеризується інформаційним перенасиченням, швидкоплинністю новинного потоку, поширенням дезінформації, роль якісної проблемної аналітики як інструменту глибокого осмислення дійсності лише зростає.

1.2. Методологічні підходи дослідження аналітичних матеріалів у пресі

Вивчення аналітичних матеріалів у друкованій журналістиці потребує комплексного методологічного апарату, який дозволяє всебічно дослідити як змістові, так і формальні характеристики медіатекстів. Методологія такого аналізу формувалася протягом багатьох десятиліть на перетині журналістикознавства, лінгвістики, соціології, комунікативістики та інших наук, що вивчають медіа та суспільні процеси. Вибір конкретних методів дослідження залежить від цілей аналізу, специфіки об'єкта вивчення, доступних ресурсів та дослідницьких компетенцій. Сучасна методологія аналізу преси є

мультипарадигмальною, що передбачає можливість застосування різних теоретичних підходів і дослідницьких технік залежно від конкретних завдань [27].

Основні методи дослідження аналітичних матеріалів у пресі

Метод	Тип підходу	Об'єкт аналізу	Основні результати
Кількісний контент-аналіз	Квантитативний	Частотність елементів тексту	Статистичні показники, тренди
Якісний контент-аналіз	Квалітативний	Смисли, інтерпретації	Розуміння дискурсивних практик
Дискурс-аналіз	Квалітативний	Мовні структури, ідеології	Виявлення владних відносин
Фрейм-аналіз	Змішаний	Рамки інтерпретації	Способи подання інформації
Наративний аналіз	Квалітативний	Структури оповіді	Типи історій та їх функції
Семіотичний аналіз	Квалітативний	Знаки та символи	Системи значень
Порівняльний метод	Змішаний	Різні видання/періоди	Відмінності та спільності

Складено на основі [10; 27; 53].

Одним із найпоширеніших методів дослідження аналітичних матеріалів є *контент-аналіз*, який дозволяє систематично та об'єктивно вивчати великі масиви текстів, виявляючи в них певні закономірності, тенденції, домінуючі теми та мотиви. Класичний кількісний контент-аналіз передбачає розробку системи категорій, за якими кодується зміст текстів, з подальшим статистичним опрацюванням отриманих даних. Це дозволяє визначити частотність появи певних тем, персоналій, оцінних суджень, жанрів, обсяги матеріалів, їхнє розміщення на шпальтах видання. Кількісний підхід особливо ефективний при вивченні динаміки висвітлення певної проблематики протягом тривалого періоду, порівнянні різних видань, виявленні редакційної політики та ідеологічних орієнтацій [27].

Якісний контент-аналіз доповнює кількісний, зосереджуючись не на підрахунку частотності елементів, а на глибокому інтерпретативному

прочитанні текстів, виявленні прихованих смислів, риторичних стратегій, дискурсивних практик. Цей метод передбачає ретельне вивчення конкретних текстів, аналіз їхньої аргументативної структури, мовних засобів, способів конструювання реальності. Якісний підхід дозволяє зрозуміти, яким чином журналісти створюють певні інтерпретації подій, які ідеологічні та ціннісні установки стоять за текстами, як формується позиція читача. Поєднання кількісного та якісного контент-аналізу забезпечує найбільш повне та всебічне дослідження аналітичних матеріалів [10].

Дискурс-аналіз як методологічний підхід фокусується на вивченні того, яким чином через мову конструюється соціальна реальність, формуються відносини між владою та суспільством, легітимізуються певні ідеології. У застосуванні до аналізу преси дискурс-аналіз розглядає журналістські тексти не просто як відображення дійсності, а як активні інструменти її творення та інтерпретації. Дослідник звертає увагу на лексичний вибір, синтаксичні конструкції, метафори, евфемізми, модальність висловлювань. Особливу увагу приділяється тому, які голоси присутні в тексті, а які замовчуються, хто має право на висловлювання, як розподіляється відповідальність за твердження [53].

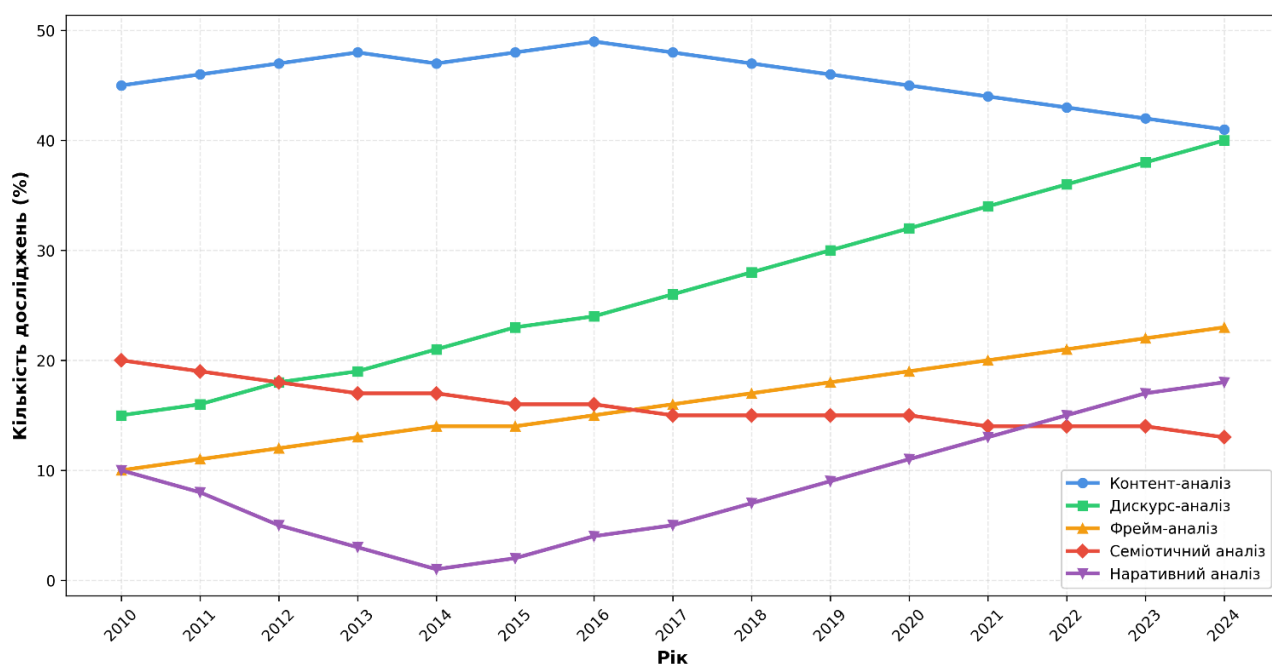
Критичний дискурс-аналіз спрямований на виявлення ідеологічних механізмів, що працюють у медіатекстах. Цей підхід виходить із того, що мова ніколи не є нейтральною, а завжди відображає певні владні інтереси та соціальні нерівності. Аналізуючи аналітичні матеріали з позицій критичного дискурс-аналізу, дослідник може виявити, як через мовні засоби формується певна картина світу, як легітимізується чи делегітимізується влада, як конструюються образи «своїх» і «чужих», як нормалізуються певні соціальні практики. Це дозволяє розкрити приховані механізми впливу аналітичної журналістики на громадську свідомість [53].

Фрейм-аналіз розглядає способи, якими журналісти структурують інформацію, створюючи певні «рамки» для інтерпретації подій. Фрейм – це організуючий принцип, що визначає, які аспекти реальності будуть виділені, а

які залишаться поза увагою, яка причинно-наслідкова логіка буде застосована, які рішення проблеми будуть запропоновані. Дослідження фреймів в аналітичних матеріалах дозволяє зрозуміти, яку картину світу пропонує видання своїй аудиторії, які цінності та переконання закладені в цю картину. Ідентифікація домінуючих фреймів особливо важлива при вивченні висвітлення конфліктних ситуацій, соціальних проблем, політичних подій [14].

Наративний аналіз зосереджується на вивченні структур оповіді в журналістських текстах. Навіть аналітичні матеріали, які претендують на об'єктивність та науковість, містять наративні елементи: вони розповідають історії про події та людей, конструюють сюжети з експозицією, розвитком дії, кульмінацією та розв'язкою. Наративний підхід дозволяє виявити типові сюжетні схеми, що використовуються в аналітичній журналістиці: історії успіху чи падіння, героїчні наративи, трагічні оповіді, іронічні сюжети. Аналіз наративної структури розкриває, як журналісти надають смислу хаотичним подіям, створюючи зв'язні історії, які резонують з культурними цінностями та очікуваннями аудиторії [67].

Семіотичний аналіз розглядає журналістські тексти як системи знаків, що генерують значення на різних рівнях. Цей метод особливо корисний при аналізі візуальних елементів друкованої преси: фотографій, інфографіки, макетування шпальт, використання кольору та шрифтів. Семіотичний підхід дозволяє зрозуміти, як візуальні та вербальні знаки взаємодіють у створенні смислу, які культурні коди та символи активуються в текстах, як формується іміджева ідентичність видання. Аналіз семіотичних систем преси виявляє глибинні культурні пласти, що впливають на сприйняття інформації читачами (Рис. 1.2).

**Рисунок 1.2. Динаміка використання методів аналізу преси
(2010–2024)**

Розроблено на основі [10; 27; 53].

Оглядовий метод є важливим інструментом дослідження аналітичної журналістики, оскільки дозволяє систематизувати великий масив публікацій за певний період, виявити тематичні тенденції, прослідкувати еволюцію редакційної політики. Застосування оглядового методу передбачає суцільний або вибіркового перегляд усіх номерів видання за визначений хронологічний період з фіксацією ключових параметрів кожної публікації: дата, автор, назва, жанр, тематика, обсяг. Цей метод особливо ефективний для формування загальної картини функціонування видання та виявлення динаміки змін [10].

Порівняльний метод є важливим інструментом дослідження аналітичної журналістики, оскільки дозволяє виявити специфіку окремих видань, редакційних стратегій, періодів розвитку преси. Порівняння може здійснюватися на різних рівнях: між виданнями різної політичної орієнтації, між регіональною та національною пресою, між різними часовими періодами в межах одного видання, між різними жанрами аналітики. Компаративний підхід особливо продуктивний при вивченні того, як різні видання висвітлюють одні й

ті самі події чи проблеми, які фрейми та наративи вони використовують, які джерела залучають, які висновки пропонують [10].

Таблиця 1.4

Переваги та обмеження основних методологічних підходів

Підхід	Переваги	Обмеження
Кількісний	Об'єктивність, репрезентативність, статистична надійність	Поверховість, втрата контексту, нечутливість до нюансів
Якісний	Глибина розуміння, увага до контексту, гнучкість	Суб'єктивність, важкість узагальнення, трудомісткість
Дискурсивний	Виявлення владних відносин, критичність	Складність інтерпретації, ризик надінтерпретації
Порівняльний	Виявлення специфіки, контрастність	Потреба великого обсягу матеріалу, складність зіставлення
Змішаний	Комплексність, взаємодоповнення	Високі вимоги до компетентності, тривалість

Складено на основі [10; 27].

Метод експертного опитування дозволяє доповнити текстовий аналіз розумінням редакційних практик, умов виробництва журналістських матеріалів, професійних стандартів та етичних дилем. Опитування журналістів, редакторів, медіаекспертів дає можливість зрозуміти контекст створення аналітичних текстів: які чинники впливають на вибір тем, як відбувається робота з джерелами, які обмеження існують у редакції, як змінюються практики під впливом зовнішніх обставин. Експертні опитування особливо цінні при вивченні трансформацій журналістики у кризові періоди, коли формальний аналіз текстів потребує доповнення розумінням умов їхнього виробництва [39].

Кількісно-статистичні методи передбачають математичну обробку даних, отриманих у результаті контент-аналізу або інших досліджень преси. Це можуть бути розрахунки частотності появи певних елементів, кореляційний аналіз для виявлення зв'язків між різними показниками, факторний аналіз для ідентифікації латентних змінних, кластерний аналіз для групування схожих

текстів чи видань. Статистичні методи забезпечують об'єктивність і верифікованість результатів, дозволяють виявляти тенденції, що не помітні при якісному аналізі окремих текстів. Особливо важливим є застосування статистики при вивченні великих часових рядів, порівнянні множини видань, виявленні кореляцій між характеристиками текстів та зовнішніми чинниками [27].

Таблиця 1.5

Критерії оцінки якості аналітичних матеріалів

Критерій	Показники	Методи дослідження
Фактологічна точність	Достовірність фактів, наявність джерел	Верифікація, перехресна перевірка
Повнота висвітлення	Багатоаспектність, різні точки зору	Контент-аналіз, фрейм-аналіз
Аналітична глибина	Причинно-наслідкові зв'язки, прогнози	Якісний аналіз аргументації
Об'єктивність	Баланс позицій, відсутність упередженості	Дискурс-аналіз, вимірювання тональності
Структурна логічність	Чітка композиція, послідовність	Наративний аналіз
Мовна якість	Літературність, доступність, точність	Лінгвістичний аналіз
Соціальна релевантність	Актуальність, суспільна значущість	Експертна оцінка, аудиторні дослідження

Складено на основі [48; 52; 59].

Методологія аналізу аналітичних матеріалів також включає етап вибірки, який є критично важливим для забезпечення репрезентативності дослідження. Вибірка може бути суцільною, коли аналізуються всі матеріали певного видання за визначений період, або вибірковою, коли для аналізу береться певна частина текстів, відібрана за заздалегідь визначеними критеріями. Вибіркові дослідження можуть використовувати випадкову вибірку, систематичну вибірку (наприклад, кожен п'ятий номер), стратифіковану вибірку (пропорційне представництво різних періодів чи рубрик), цілеспрямовану вибірку (відбір

текстів за певними характеристиками). Коректність вибірки безпосередньо впливає на можливість узагальнення результатів дослідження [27].

Важливим аспектом методології є забезпечення надійності та валідності дослідження. Надійність передбачає стабільність результатів, можливість їх відтворення іншими дослідниками при використанні тих самих методів і матеріалів. Для забезпечення надійності необхідне чітке окреслення змісту понять, детальний опис процедури аналізу, використання кількох кодувальників при контент-аналізі з подальшою перевіркою узгодженості їхніх оцінок. Валідність означає відповідність результатів дослідження реальному стану справ, адекватність методів поставленим завданням. Різні види валідності (змістова, критеріальна, конструктна) досягаються завдяки поєднанню кількох методів, залученню різних джерел інформації та перевірці результатів експертами [10].

Сучасна методологія аналізу преси все частіше використовує змішані алгоритми, що поєднують кількісні та якісні методи, текстовий і візуальний аналіз, синхронний і діахронний підходи. Така методологічна модуляція дозволяє компенсувати слабкі сторони окремих методів, отримати більш повну та об'єктивну картину досліджуваного явища. Наприклад, кількісний контент-аналіз може виявити домінуючі теми в аналітичних матеріалах, після чого якісний дискурс-аналіз глибоко досліджує, як саме ці теми конструюються, які дискурсивні стратегії використовуються, які ідеології транслуються [27].

Методологічні підходи до аналізу аналітичних матеріалів мають враховувати специфіку друкованої преси як формату медіа. На відміну від онлайн-ресурсів, друковані видання мають чітку структуру випуску, обмежений обсяг, матеріальну форму, певну періодичність. Це впливає на редакційну політику, відбір матеріалів, способи їх подання. Аналіз друкованої преси потребує уваги до таких аспектів, як розміщення матеріалів на шпальтах, їхня ієрархізація, співвідношення текстових і візуальних елементів, використання кольору, якість паперу та друку. Ці формальні характеристики не є другорядними, а безпосередньо впливають на сприйняття змісту та формування

значень [14]. Відтак, можна спроектувати таку модель аналізу аналітичного журналістського матеріалу (Рис. 1.3).

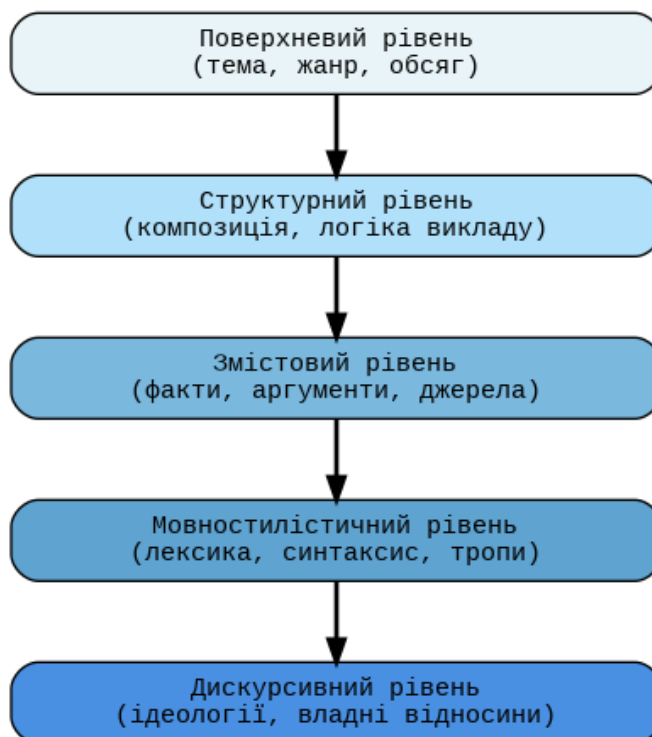

Рисунок 1.3. Схема багаторівневого аналізу журналістського тексту

Розроблено на основі [14].

Етичні аспекти методології дослідження преси пов'язані з відповідальністю дослідника за інтерпретацію результатів, коректність цитування, збереження контексту висловлювань. Дослідник має уникати упередженості, селективного підбору прикладів, що підтверджують заздалегідь визначену гіпотезу, спрощення складних явищ. Важливою є прозорість методології: детальний опис процедури дослідження дозволяє читачам наукових робіт критично оцінити валідність результатів і, за необхідності, відтворити дослідження. Етика також передбачає повагу до авторських прав журналістів, коректне використання цитат, збереження балансу між критичним аналізом і визнанням професійних досягнень [59].

Методологічні підходи до аналізу аналітичних матеріалів у пресі характеризуються різноманітністю, комплексністю та міждисциплінарністю. Вони включають кількісні та якісні методи, текстовий і візуальний аналіз, дискурсивні та наративні підходи, порівняльні, оглядові та статистичні

процедури. Вибір конкретної методології залежить від цілей дослідження, характеристик об'єкта, доступних ресурсів. Найбільш продуктивним є поєднання різних методів у рамках змішаного алгоритму, що дозволяє отримати всебічне розуміння функціонування аналітичної журналістики в друкованій пресі. Застосування адекватної методології є запорукою наукової обґрунтованості висновків і практичної цінності дослідження.

1.3. Роль та значення проблемної аналітики у суспільному дискурсі

Проблемна аналітика у сучасному інформаційному просторі виконує роль своєрідного інтелектуального фільтра, через який хаотичний потік подій і фактів перетворюється на осмислені, структуровані знання про суспільство. В епоху, коли кожна людина має доступ до величезних обсягів інформації, саме аналітична журналістика допомагає аудиторії зорієнтуватися у складних процесах, відрізнити суттєве від другорядного, зрозуміти глибинні причини явищ. Значення проблемної аналітики виходить далеко за межі простого інформування – вона формує порядок денний суспільної дискусії, визначає, які питання потребують публічного обговорення, а які залишаються на периферії уваги. Через механізми agenda-setting (формування порядку денного) аналітичні видання не лише відображають суспільні проблеми, а й активно конструюють їх як об'єкти колективної уваги та дії [50].

Суспільний дискурс являє собою складну систему комунікативних практик, через які різні соціальні групи артикулюють свої інтереси, цінності, бачення майбутнього. Проблемна аналітика відіграє в цьому дискурсі роль медіатора, який створює простір для зіткнення різних позицій, їхнього співставлення та можливого узгодження. У демократичному суспільстві жодна група не має монополії на правду, тому критично важливим є існування незалежних аналітичних платформ, де можуть бути почутими різні голоси. Журналісти-аналітики виступають організаторами публічної розмови про суспільно значущі питання, забезпечуючи її якість через дотримання професійних стандартів, перевірку фактів, залучення експертних думок [16].

Історично проблемна аналітика завжди була пов'язана з критичною функцією преси щодо влади. Якісна аналітика не обмежується констатацією офіційної позиції, а піддає її незалежному аналізу, виявляє невідповідності між словами і діями, ставить незручні питання, вимагає відповідальності. Саме через аналітичну журналістику громадянське суспільство здійснює контроль над діями влади, виявляє зловживання, ініціює публічні дебати про політичні рішення. Вона стає інструментом громадського нагляду, який працює через силу публічності та аргументації [17].

Таблиця 1.6

Функції проблемної медіааналітики у різних сферах суспільного життя

Сфера	Функції проблемної аналітики	Приклади впливу
Політична	Контроль влади, формування порядку денного, мобілізація громадської думки	Розслідування корупції, аналіз реформ, критика законопроектів
Економічна	Інтерпретація економічних процесів, захист прав споживачів, аналіз ринків	Пояснення інфляції, огляди ринку праці, аналіз бюджетної політики
Соціальна	Виявлення соціальних проблем, захист вразливих груп, формування солідарності	Матеріали про бідність, дискримінацію, соціальну нерівність
Культурна	Критичне осмислення культурних явищ, формування ціннісних орієнтирів	Рецензії, культурні огляди, аналіз трендів
Екологічна	Інформування про екологічні ризики, мобілізація на захист довкілля	Розслідування забруднень, аналіз кліматичних змін

Складено на основі [16; 17; 34].

Освітня функція проблемної аналітики полягає у підвищенні рівня суспільної компетентності з різних питань. Читаючи якісні аналітичні матеріали, люди не просто дізнаються факти, а навчаються мислити критично, розуміти складність явищ, бачити множинність перспектив. Аналітична журналістика транслює способи раціонального мислення, демонструє, як

працює аргументація, як факти підтверджують або спростовують гіпотези, як експерти допомагають зрозуміти складні процеси. Особливо це важливо для молодшої аудиторії, яка формує свої інтелектуальні навички та ціннісні орієнтири. Через знайомство з різноманітними аналітичними текстами читачі опановують мову публічної дискусії, вчаться розрізняти якісну та маніпулятивну інформацію [28].

Вплив проблемної аналітики на громадську думку здійснюється через кілька механізмів. Це згадувана вище функція встановлення порядку денного – визначення того, які теми є важливими і заслуговують на увагу. Це фреймування – надання подіям певної інтерпретації, визначення способу їх розуміння. Те, як журналісти подають проблему – як загрозу чи можливість, як результат чийхось свідомих дій чи об'єктивних обставин, як локальне чи загальнонаціональне явище – суттєво впливає на сприйняття проблеми аудиторією і на те, які рішення вона вважатиме прийнятними. Це priming-ефект – актуалізація певних критеріїв оцінки, які люди використовують при формуванні суджень про політиків, інституції, соціальні процеси (Рис. 1.4) [50].

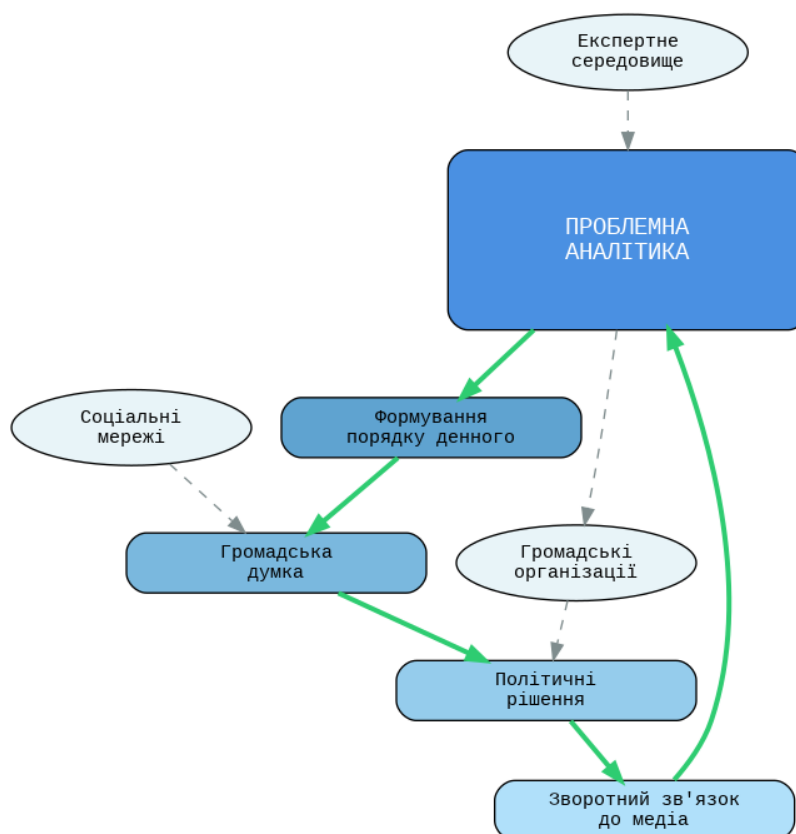

Рисунок 1.4. Модель впливу проблемної аналітики на суспільний дискурс

Розроблено на основі [50; 53].

Проте вплив проблемної аналітики не є прямолінійним і детермінованим. Сучасна аудиторія не є пасивним реципієнтом інформації, вона активно інтерпретує медіаповідомлення, фільтрує їх через власний досвід, переконання, ціннісні установки. Теорія обмеженого впливу медіа та концепція активної аудиторії показують, що люди схильні звертати увагу на інформацію, яка узгоджується з їхніми поглядами, і відкидати або переінтерпретовувати ту, що суперечить їм. Водночас, дослідження доводять, що в ситуаціях невизначеності, коли у людей немає сформованої позиції з питання або коли вони не мають достатньо інформації, вплив аналітичних матеріалів значно зростає. Саме тому особливо важливою є якість аналітики у критичні моменти – під час криз, конфліктів, масштабних реформ [42].

Роль проблемної аналітики у формуванні публічної сфери важко переоцінити. Публічна сфера – це соціальний простір, де приватні особи

збираються разом як публіка для обговорення питань, що стосуються загального блага. Медіа, зокрема аналітичні матеріали, є інфраструктурою цієї публічної сфери, яка забезпечує обіг інформації та ідей, необхідних для раціональної суспільної дискусії. Без доступу до якісної аналітики громадяни не можуть ефективно брати участь у демократичних процесах, оскільки їм бракує інформації для прийняття обґрунтованих рішень. Криза аналітичної журналістики, що спостерігається в багатьох країнах через економічні труднощі медіа, становить загрозу для демократії як такої [45].

У періоди суспільних трансформацій значення проблемної аналітики багаторазово зростає. Коли суспільство стикається з викликами, для яких немає готових рішень, коли змінюються інституції, а люди переживають травматичний досвід – тоді потреба в осмисленні, інтерпретації, пошуку нових смислів стає найгострішою. Аналітична журналістика в такі моменти виконує функцію колективної рефлексії, допомагає суспільству зрозуміти, що відбувається, артикулювати нові цінності та цілі, знайти мову для фіксації травматичного досвіду. Історія показує, що після революцій, воєн, великих криз саме якісна аналітика допомагала суспільствам подолати розкол, вибудувати новий суспільний договір.

Таблиця 1.7

Зміна ролі проблемної аналітики в різні періоди суспільного розвитку

Період	Домінуючі функції	Основні теми	Виклики для аналітики
Стабільність	Моніторинг влади, освітня функція, культурна критика	Поточна політика, економічні процеси, соціальні явища	Збереження незалежності, пошук нових форм
Криза	Пояснення причин, прогнозування, консолідація	Антикризові заходи, пошук відповідальних, альтернативи	Робота в умовах невизначеності, тиск різних сторін
Трансформація	Формування нових смислів, робота з травмою,	Реформи, зміна цінностей, нова ідентичність	Відсутність усталених критеріїв оцінки

	проектування майбутнього		
Конфлікт	Протидія пропаганді, збереження діалогу, гуманізація образу ворога	Причини конфлікту, його перебіг, шляхи врегулювання	Поляризація аудиторії, загроза безпеці журналістів

Складено на основі [25; 52].

Взаємодія проблемної аналітики з іншими соціальними інститутами визначає її реальний вплив на суспільні процеси. Зокрема, важливими є стосунки між аналітичними матеріалами у медіа та експертним середовищем. Журналісти потребують компетентних джерел інформації, здатних пояснити складні явища, надати обґрунтовані оцінки, запропонувати альтернативні рішення. Водночас експерти потребують медійних платформ для донесення своїх ідей до широкої аудиторії та осіб, які приймають рішення. Ця взаємозалежність створює симбіотичні відносини, які можуть бути продуктивними, але й містять ризики. Надмірна близькість журналістів до певних експертних груп може призводити до некритичного відтворення їхніх позицій, втрати незалежності аналітики [16].

Не менш важливою є взаємодія медійної аналітики з громадянським суспільством. Неурядові організації, громадські рухи, ініціативні групи часто використовують медіа для привернення уваги до проблем, які ігноруються владою або широкою публікою. Проблемна аналітика стає каналом для артикуляції інтересів соціально периферійних груп, які не мають прямого доступу до політичної системи. Дослідження показують, що успішність багатьох громадських кампаній – чи то екологічних, чи правозахисних – значною мірою залежала від того, чи змогли активісти привернути увагу якісних видань, які надали проблемі широкого резонансу та легітимності [34].

Економічні моделі функціонування медіа безпосередньо впливають на якість і незалежність проблемної аналітики. Виробництво аналітичних матеріалів є ресурсомістким процесом, що потребує часу, кваліфікованих

кадрів, доступу до інформації. Комерціалізація медіа, їхня залежність від реклами створюють спокусу орієнтуватися на популярні теми та сенсаційні подачі на шкоду глибокій, але складній для сприйняття аналітиці. Криза традиційних бізнес-моделей преси у цифрову епоху поставила під загрозу існування багатьох якісних аналітичних видань. Це спонукає до пошуку альтернативних моделей фінансування – через передплату читачів, грантову підтримку, краудфандинг, меценатство [69].

Цифрова трансформація суспільного дискурсу створює нові виклики та можливості для проблемної аналітики в регіональних медіа. З одного боку, соціальні мережі та блоги демократизували простір публічної дискусії, дозволивши кожному стати виробником контенту. Це породило множинність голосів, перспектив, альтернативних джерел інформації. З іншого боку, це призвело до фрагментації публічної сфери, утворення «інформаційних бульбашок», де люди контактують лише з подібними до себе поглядами. У цьому контексті роль професійної аналітичної журналістики як простору, де можливий діалог між різними позиціями на основі перевірених фактів і раціональної аргументації, стає ще важливішою [28].

Глобалізація інформаційних потоків також трансформує функції проблемної аналітики. Регіональні видання, такі як «Вільне життя плюс», вже не можуть обмежуватися локальною проблематикою, оскільки багато місцевих процесів мають глобальні виміри і навіпаки. Аналітики показують ці зв'язки, пояснюють, як глобальні тренди впливають на локальні спільноти, як локальні дії резонують у ширшому контексті. Важливо, що вони не втрачають специфіку локального погляду, унікального знання місцевого контексту, яке національні чи глобальні медіа не можуть забезпечити [69].

Дослідження регіональних медіа засвідчують поступове зміщення акценту від оперативної інформації до інтерпретації, аналізу та пояснення дійсності (Рис. 1.5). Зростання частки аналітичних матеріалів відображає підвищення інформаційних потреб аудиторії, професіоналізацію журналістів і

загалом розвиток медіаринку в умовах високої соціальної та політичної нестабільності.

Етичний вимір діяльності проблемної аналітики у суспільному дискурсі пов'язаний з відповідальністю за слово, усвідомленням потенційних наслідків публікацій. Аналітичні матеріали, особливо ті, що стосуються гострих соціальних конфліктів, етнічних чи релігійних питань, можуть як сприяти взаєморозумінню, так і поглиблювати розкол. Журналісти-аналітики мають бути особливо уважними до мови, уникати стереотипів, дегуманізації опонентів, спрощених пояснень складних явищ. Етика відповідальності передбачає, що журналіст усвідомлює: його текст не існує в ідеологічному вакуумі, а впливає на життя реальних людей. Особливо гостро ці етичні дилеми постають у конфліктних ситуаціях, коли журналістові доводиться балансувати між патріотичним обов'язком і професійною чесністю [33; 52].

Перспективи розвитку проблемної аналітики у суспільному дискурсі пов'язані з пошуком нових форм і форматів, здатних конкурувати за увагу аудиторії у перенасиченому інформаційному середовищі. Експерименти з лонгрідами, дата-журналістикою, іммерсивними форматами, подкастами показують, що існує попит на якісну аналітику, якщо вона подається у привабливій, сучасній формі. Водночас важливо зберегти сутнісні характеристики аналітики – глибину дослідження, незалежність оцінок, раціональність аргументації – які не можна принести в жертву формі. Майбутнє проблемної аналітики залежить від здатності журналістів поєднувати традиційні професійні цінності з інноваційними практиками [65].

Роль і значення проблемної аналітики у суспільному дискурсі є багатограними і критично важливими для функціонування демократичного суспільства. Вона формує порядок денний публічної дискусії, здійснює контроль над владою, освічує громадян, організовує діалог між різними соціальними групами, допомагає суспільству осмислювати виклики та формувати колективні відповіді на них. У періоди криз і трансформацій ця роль стає особливо значущою, оскільки саме аналітична журналістика допомагає

подолати хаос і невизначеність через раціональне осмислення дійсності. Збереження і розвиток якісної проблемної аналітики є не лише професійним інтересом журналістів, а й суспільним благом, необхідною умовою здорового функціонування публічної сфери.

Висновки до розділу 1

Теоретико-методологічний аналіз проблемної аналітики в журналістиці дозволяє зробити кілька принципових висновків щодо її сутності, методів дослідження та суспільного значення.

Проблемна аналітика є специфічним напрямом журналістської діяльності, що виходить за межі простого інформування та спрямований на глибоке осмислення суспільних процесів через виявлення причинно-наслідкових зв'язків, встановлення закономірностей та прогнозування можливих шляхів розвитку ситуацій. Її відмінність від інформаційної журналістики полягає у складній аргументативній структурі, залученні експертного знання, діалогічній природі та орієнтації на інтелектуально активну аудиторію. Жанрова палітра проблемної аналітики охоплює кореспонденцію, коментар, огляд, статтю та журналістське розслідування, кожен з яких має свою специфіку, але всі об'єднані настановою на аналіз та інтерпретацію дійсності. Важливо розмежовувати аналітичні жанри від інформаційних (інтерв'ю, репортаж, замітка), які не є предметом даного дослідження.

Методологія дослідження аналітичних матеріалів у друкованій пресі характеризується різноманітністю підходів і методів. Найефективнішим є поєднання кількісного та якісного контент-аналізу з дискурс-аналізом, фрейм-аналізом, наративним, семіотичним та оглядовим підходами. Комплексне застосування різних методологічних інструментів дозволяє досліджувати як формальні характеристики текстів (обсяг, жанр, тематика), так і глибинні смислові структури (ідеології, відносини з владою, способи конструювання реальності). Важливим є забезпечення надійності та валідності дослідження

через чітке визначення понять, коректну вибірку матеріалів та перехресну перевірку методів.

Роль проблемної аналітики у суспільному дискурсі є критично важливою для функціонування демократії. Вона виконує множинні функції: формує порядок денний публічної дискусії, здійснює контроль над владою, освічує громадян, організовує діалог між різними соціальними групами, протидіє маніпуляціям та дезінформації. У періоди суспільних трансформацій, криз і конфліктів значення якісної аналітики багаторазово зростає, оскільки саме вона допомагає суспільству через раціональне осмислення подій знайти шляхи подолання викликів. Водночас вплив аналітики залежить від багатьох чинників, включаючи довіру аудиторії до видання, професійність журналістів, дотримання професійних стандартів та етичних норм, економічну модель медіа та загальний стан публічної сфери.

Теоретико-методологічні засади проблемної аналітики формують основу для емпіричного дослідження конкретних видань, зокрема громадсько-політичної газети «Вільне життя плюс», дозволяючи системно проаналізувати змістові та формальні характеристики аналітичних матеріалів, виявити їхню специфіку та оцінити внесок у регіональний суспільний дискурс.

РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМНИЙ ДИСКУРС АНАЛІТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ГАЗЕТІ «ВІЛЬНЕ ЖИТТЯ ПЛЮС»

2.1. Позиціонування газети «Вільне життя плюс» в українському медіапросторі

Громадсько-політична газета «Вільне життя плюс» є одним із провідних регіональних друкованих видань Тернопільської області, яке протягом багатьох років виконує важливу роль у формуванні інформаційного простору регіону та забезпеченні населення актуальною, достовірною інформацією про події місцевого, регіонального та загальнонаціонального значення. Історія видання тісно пов'язана з розвитком незалежної української преси та становленням демократичних цінностей у суспільстві, що робить його важливим об'єктом дослідження в контексті розвитку регіональної журналістики та проблемної аналітики зокрема.

Витоки газети сягають часів радянської доби, коли вона функціонувала під назвою «Вільне життя» як орган Тернопільського обласного комітету Комуністичної партії України та обласної Ради народних депутатів. Перший номер газети побачив світ у жовтні 1939 року, одразу після возз'єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною [7]. У той період видання виконувало насамперед ідеологічну функцію, транслуючи офіційну позицію партійних органів та радянської влади, проте навіть у цих умовах газета залишалася важливим джерелом інформації для мешканців регіону, висвітлюючи події місцевого життя, культурні події, питання освіти та господарської діяльності. Варто зазначити, що в умовах тоталітарного режиму можливості для критичного аналізу та проблемної журналістики були суттєво обмежені, а матеріали переважно носили описовий характер або спрямовувалися на пропаганду успіхів радянської системи.

Докорінні зміни в концепції та змістовому наповненні видання відбулися в період незалежності України, коли газета пройшла через процес трансформації від партійного органу до незалежного регіонального медіа. На

початку 1990-х років, у період розпаду Радянського Союзу та становлення незалежної України, редакція газети зіткнулася з необхідністю переосмислення своєї місії, цільової аудиторії та професійних стандартів роботи [30]. Цей перехідний період характеризувався пошуком нової редакційної політики, формуванням команди журналістів, які б поділяли демократичні цінності та володіли навичками об'єктивного висвітлення подій, а також необхідністю адаптації до ринкових умов функціонування преси. У 2000-х роках газета отримала додаткову назву «плюс», що символізувало її прагнення до розширення тематичного охоплення, впровадження нових форматів подачі матеріалів та залучення ширшої читачької аудиторії.

Сучасна концепція газети «Вільне життя плюс» базується на принципах об'єктивності, достовірності, збалансованості та соціальної відповідальності журналістики, що відповідає кращим традиціям демократичних засобів масової інформації та професійним стандартам журналістської діяльності [48]. Видання позиціонує себе як всеукраїнська суспільно-політична газета з широким тематичним спектром, яка покликана не лише інформувати читачів про поточні події, а й забезпечувати глибокий аналіз суспільно значущих проблем, сприяти формуванню громадянської позиції населення та створювати платформу для конструктивного діалогу між владою, бізнесом та громадськістю. Місія видання полягає у забезпеченні жителів Тернопільщини повною, оперативною та об'єктивною інформацією про події в регіоні, сприянні розвитку демократичних процесів, захисті прав та інтересів громадян, а також збереженні та популяризації культурної спадщини краю.

Редакція газети розташована в історичному центрі Тернополя за адресою: вул. Гетьмана Сагайдачного, 9, що має символічне значення, оскільки саме в цій частині міста зосереджені основні культурні, освітні та адміністративні установи обласного центру. Локація редакції сприяє оперативному збору інформації, налагодженню контактів з представниками органів влади, громадських організацій, культурних інституцій та бізнес-структур, що є

важливою передумовою для забезпечення високої якості журналістських матеріалів та їх актуальності [7].

Таблиця 2.1

Основні характеристики газети «Вільне життя плюс»

Характеристика	Опис
Рік заснування	1939
Сучасна назва	«Вільне життя плюс»
Періодичність виходу	Двічі на тиждень – у середу та п'ятницю
Формат	A3
Обсяг	16-24 сторінки
Тип видання	Громадсько-політична газета
Охоплення	Тернопільська область
Адреса редакції	вул. Гетьмана Сагайдачного, 9, м. Тернопіль, 46001
Мова видання	Українська
Цільова аудиторія	25-65 років, широкі верства населення

Складено на основі [7].

Аудиторія газети «Вільне життя плюс» є досить різноманітною за віковим, соціальним та професійним складом, що відображає загальну структуру населення Тернопільської області та специфіку споживання друкованих видань в регіоні. За даними соціологічних досліджень регіональних медіа, основну частину читачької аудиторії видання становлять особи віком від 35 до 65 років (Рис. 2.1), які традиційно є найбільш лояльною аудиторією друкованої преси [30]. Серед читачів переважають представники інтелігенції – педагоги, лікарі, працівники культурних установ, державні службовці, пенсіонери, підприємці малого та середнього бізнесу, а також мешканці сільської місцевості, для яких газета часто залишається основним джерелом інформації про події в регіоні. Важливо відзначити, що в умовах цифровізації та зростання популярності онлайн-медіа, друковане видання зберігає свою читачьку аудиторію завдяки високій якості журналістських матеріалів, глибині аналітики та прихильності до перевірених джерел інформації.

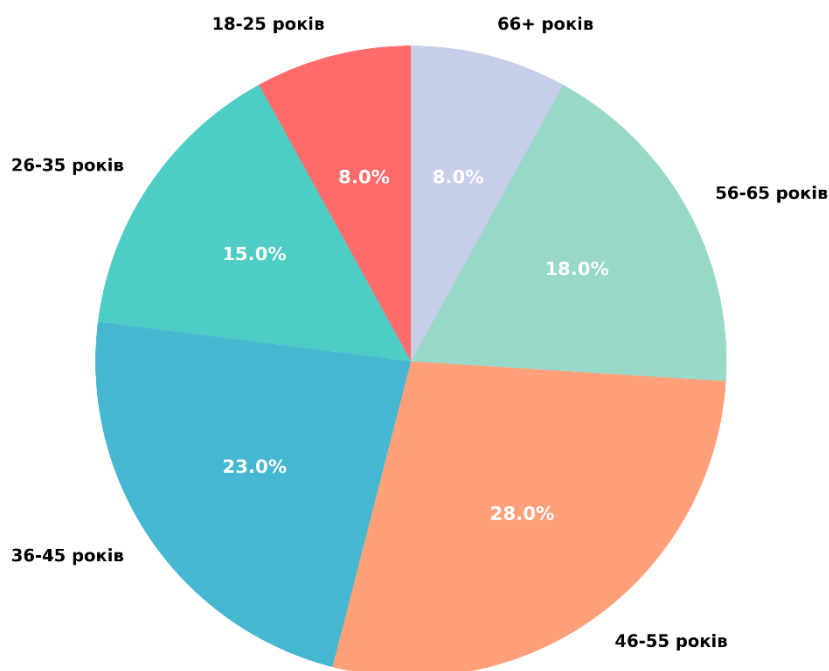

Рисунок 2.1. Цільова аудиторія газети «Вільне життя плюс» за віковими категоріями

Розроблено на основі [30; 69].

Географія розповсюдження газети охоплює всю територію Тернопільської області, включаючи обласний центр, районні центри, селища міського типу та сільську місцевість, що робить видання одним із найбільш доступних джерел інформації для жителів регіону незалежно від місця їх проживання (Рис. 2.2). Розповсюдження здійснюється через мережу передплати, роздрібну торгівлю в газетних кіосках, книгарнях та супермаркетах, а також через бібліотеки, культурні центри та громадські організації. За оцінками експертів медіаринку, щотижневий наклад газети становить близько 8–12 тис. примірників, що є значним показником для регіонального друкованого видання в умовах загального скорочення накладів преси та переорієнтації аудиторії на цифрові платформи [69]. Варто також зазначити, що багато примірників газети передаються від одного читача до іншого, що збільшує реальну аудиторію видання в кілька разів порівняно з офіційним накладом.

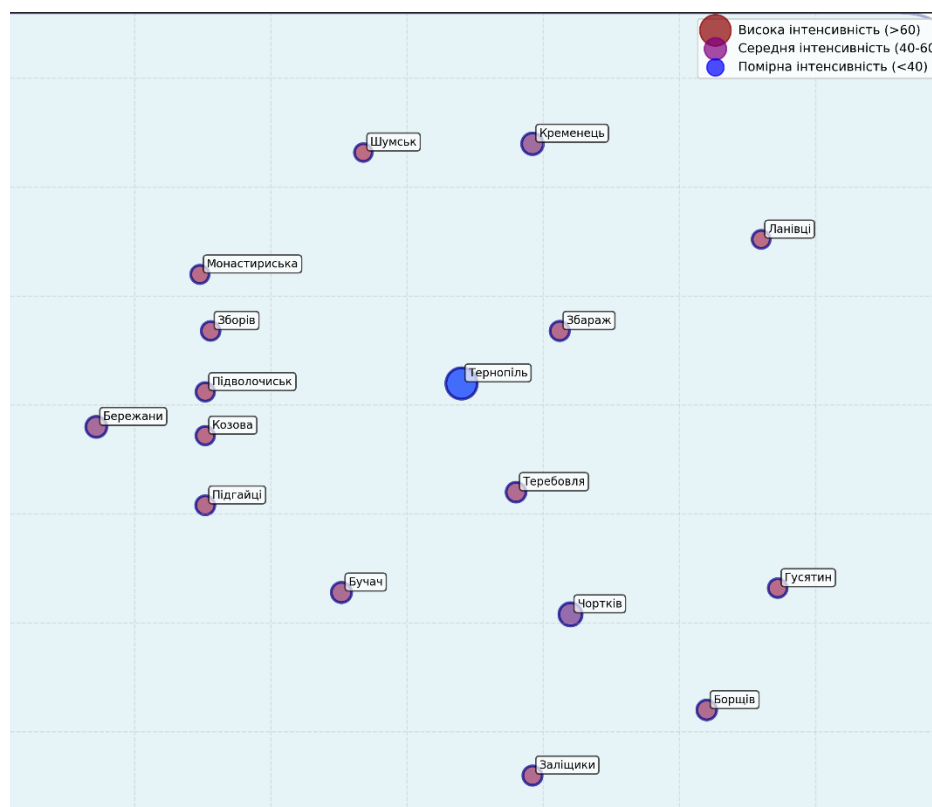

Рисунок 2.2. Карта розповсюдження газети «Вільне життя плюс» на території Тернопільської області

Розроблено на основі [30; 69].

Структура власності та фінансування газети. Засновником газети «Вільне життя плюс» є Тернопільська обласна рада, що визначає її статус як комунального засобу масової інформації [7]. Таке підпорядкування забезпечує стабільність функціонування видання, але водночас вимагає від редакції дотримання балансу між інформуванням громадськості та урахуванням позиції засновника.

Фінансова модель газети базується на комбінації кількох джерел доходів, що є типовим для регіональних друкованих видань в Україні та дозволяє забезпечити стабільне функціонування редакції в умовах складної економічної ситуації на медіаринку. Основними джерелами фінансування є:

- доходи від реалізації примірників газети через передплату та роздрібну торгівлю;
- надходження від розміщення реклами та рекламно-інформаційних матеріалів;

- фінансування з обласного бюджету як комунального засобу масової інформації;
- проведення спеціальних проєктів та партнерських програм з органами влади, бізнес-структурами та громадськими організаціями.

В умовах війни важливим напрямком діяльності стала реалізація соціально значущих інформаційних кампаній, спрямованих на підтримку обороноздатності держави, популяризацію волонтерських ініціатив, протидію дезінформації, що частково фінансуються за рахунок грантів українських та міжнародних організацій [69]. Диверсифікація джерел фінансування дозволяє редакції зберігати редакційну незалежність та уникати надмірного впливу будь-яких окремих рекламодавців чи спонсорів на зміст публікацій.

Редакційна політика газети «Вільне життя плюс» визначається прагненням забезпечити збалансоване висвітлення подій та проблем, представлення різних точок зору, дотримання принципів журналістської етики та професійних стандартів. Видання не є офіційним рупором жодної політичної сили, намагаючись зберігати позицію незалежного спостерігача та аналітика суспільних процесів. Водночас газета чітко дотримується проукраїнської позиції, підтримує державність, територіальну цілісність та суверенітет України, що особливо актуально в умовах повномасштабної російської агресії [7]. Важливою складовою редакційної політики є також відповідальність перед аудиторією, що виявляється у ретельній перевірці інформації перед публікацією, використанні надійних джерел, наданні права на відповідь особам, про яких йдеться в критичних матеріалах, та оперативному виправленні помилок у разі їх виявлення.

Професійний склад редакції газети «Вільне життя плюс» формують досвідчені журналісти з багаторічним стажем роботи в регіональних та загальнонаціональних медіа, а також молоді фахівці – випускники факультетів журналістики провідних українських університетів, які привносять у роботу редакції свіжі ідеї, володіння новітніми технологіями та форматами журналістської роботи. Більшість журналістів редакції мають вищу фахову

освіту, регулярно підвищують свою кваліфікацію у форматі участі у професійних тренінгах, семінарах та конференціях [7].

В умовах повномасштабної російської агресії газета «Вільне життя плюс» суттєво трансформувала свою редакційну політику і тематичну структуру, адаптуючись до нових реалій воєнного часу та інформаційних потреб аудиторії. Пріоритетними напрямками висвітлення стали питання національної безпеки, діяльність Збройних Сил України і територіальної оборони, волонтерський рух та допомога фронту, проблеми внутрішньо переміщених осіб, економічні виклики воєнного часу, соціальний захист військових та членів їх сімей, а також протидія російській пропаганді та дезінформації.

Зокрема, у матеріалі «Тернопільські бригади на передовій: рік незламності» (№ 12, березень 2025) детально проаналізовано бойовий шлях підрозділів, сформованих на Тернопільщині, з коментарями військових експертів та родичів бійців [7]. Газета активно висвітлює подвиги земляків-захисників України, розповідає про волонтерські ініціативи місцевих громад, аналізує вплив війни на різні сфери життя регіону, надає практичну інформацію про діяльність органів влади в умовах воєнного стану.

Соціальна відповідальність газети «Вільне життя плюс» виявляється не лише у дотриманні професійних стандартів журналістики та етичних норм роботи, а й в активній участі видання в суспільному житті регіону, реалізації соціально значущих проєктів та ініціатив, спрямованих на покращення життя громади [33]. Редакція регулярно організовує або виступає медіапартнером благодійних акцій, культурних заходів, освітніх програм, спортивних змагань, екологічних ініціатив. Газета також виконує важливу функцію громадського контролю за діяльністю органів влади, виявляючи випадки корупції, неефективного використання бюджетних коштів, порушення прав громадян, що сприяє підвищенню прозорості та підзвітності влади перед суспільством.

Перспективи розвитку газети «Вільне життя плюс» пов'язані з подальшим зміцненням її позицій на регіональному медіаринку, розширенням аудиторії за рахунок залучення молодших вікових груп, розвитком цифрової платформи

видання та впровадженню нових форматів взаємодії з читачами, увиразненню присутності у соціальних мережах, розвитком мультимедійного контенту, експериментуванням з новими журналістськими жанрами та форматами подачі матеріалів. В умовах воєнного часу та повоєнного відновлення України роль якісної регіональної журналістики, яку представляє газета «Вільне життя плюс», лише зростатиме, оскільки суспільство потребуватиме достовірної інформації, професійної аналітики та конструктивного діалогу для вирішення численних викликів, які стоять перед країною та кожним окремим регіоном [69].

2.2. Тематичні домінанти проблемної аналітики у виданні

Проблемна аналітика в газеті «Вільне життя плюс» займає одне з центральних місць у загальній структурі контенту видання, відображаючи прагнення редакції не лише інформувати читачів про поточні події, а й забезпечувати глибоке осмислення суспільно значущих проблем, які хвилюють жителів Тернопільської області та України в цілому. Аналітичні матеріали газети характеризуються системним підходом до висвітлення проблематики, використанням різноманітних джерел інформації, залученням експертної думки, критичним осмисленням фактів та прагненням виявити причинно-наслідкові зв'язки між подіями та явищами суспільного життя [7].

Дослідження тематичної структури аналітичних публікацій у виданні дозволяє виявити ключові проблемні зони, які перебувають у фокусі уваги редакції, а також простежити еволюцію тематичних пріоритетів залежно від суспільно-політичної ситуації в країні та регіоні.

Таблиця 2.2

Тематична палітра проблемної аналітики газети «Вільне життя плюс» (вересень 2024 – жовтень 2025)

Тематичний напрямок	Кількість матеріалів	Частка (%)
Воєнна тематика та національна безпека	87	28,5
Соціальна сфера та соціальний захист	64	21,0

Економіка та підприємництво	52	17,0
Місцеве самоврядування та політика	38	12,5
Освіта і наука	26	8,5
Охорона здоров'я	19	6,2
Екологія та довкілля	12	3,9
Культура і духовність	7	2,4
Усього	305	100,0

Сскалено на основі контент-аналізу газети [7].

Аналіз матеріалів газети «Вільне життя плюс» за період від 1 вересня 2024 року до 1 жовтня 2025 року свідчить про те, що провідне місце в проблемній аналітиці видання посідають *теми, пов'язані з подіями війни та її наслідками* для різних сфер життя суспільства. Це цілком закономірно, оскільки повномасштабна російська агресія проти України кардинально змінила порядок денний українських медіа, зумовивши необхідність переосмислення багатьох аспектів суспільного життя через призму воєнних реалій [25].

До найбільш актуальних тем воєнної тематики належать питання обороноздатності та безпеки регіону, функціонування критичної інфраструктури в умовах загрози ракетних обстрілів, енергетична безпека та проблема блекаутів, адаптація економіки до воєнних умов, соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей, інтеграція внутрішньо переміщених осіб у громади регіону, психологічні наслідки війни для населення, волонтерський рух та його роль у підтримці фронту.

Прикладами аналітичних матеріалів воєнної тематики є:

- Ковальчук О. «Енергетична безпека Тернопільщини: як регіон готується до зими» (№ 38, вересень 2024) – комплексний аналіз стану енергетичної інфраструктури області з коментарями експертів та представників обленерго [7];
- Мельник І. «Волонтерський фронт Тернопільщини: три роки незламності» (№ 8, лютий 2025) – огляд діяльності волонтерських організацій регіону з конкретними цифрами та історіями [7];

- Петренко Н. «Реабілітація захисників: що пропонує Тернопільщина» (№ 22, травень 2025) – аналіз системи реабілітації ветеранів у регіоні [7].

Другу за обсягом позицію займає *соціальна проблематика*, що зумовлено загостренням численних соціальних проблем в умовах воєнного часу та зростанням запиту суспільства на інформацію про шляхи їх вирішення. До найбільш актуальних соціальних тем, які системно висвітлюються в аналітичних матеріалах видання, належать проблеми пенсійного забезпечення та соціальних виплат, доступність та якість медичних послуг, житлові проблеми різних категорій населення, становище внутрішньо переміщених осіб, соціальна підтримка сімей загиблих захисників України, реабілітація поранених військових, працевлаштування ветеранів війни, демографічна ситуація та міграційні процеси.

Прикладами аналітичних матеріалів соціальної тематики є:

- Савчук Т. «Як виживають сім'ї загиблих захисників: соціальний аудит Тернопільщини» (№ 42, жовтень 2024) – дослідження системи соціальної підтримки родин полеглих [7];
- Бондаренко В. «Переселенці на Тернопільщині: три роки адаптації» (№ 45, листопад 2024) – аналіз інтеграції внутрішньо переміщених осіб [7];
- Ковальчук О. «Житло для ветеранів: обіцянки та реальність» (№ 18, квітень 2025) – критичний аналіз житлових програм для учасників бойових дій [7].

Аналітичні публікації соціальної тематики зазвичай базуються на конкретних життєвих історіях людей, які зіткнулися з певними проблемами, що робить матеріали більш емоційними та зрозумілими для широкої аудиторії, при цьому не втрачаючи аналітичної глибини та системності підходу до висвітлення проблеми. Важливою особливістю соціальних матеріалів є їх практична спрямованість – журналісти не лише описують проблему, а й намагаються знайти інформацію про можливі шляхи її вирішення, контакти організацій та

установ, які можуть надати допомогу, приклади успішного досвіду подолання подібних труднощів [7].

Важливим напрямком проблемної аналітики газети є *економічна тематика*, яка охоплює широке коло питань, пов'язаних із функціонуванням господарського комплексу регіону, розвитком підприємництва, станом аграрного сектору, залученням інвестицій, ринком праці та зайнятістю населення.

Прикладами аналітичних матеріалів економічної тематики є:

- Коваль М. «Аграрний сектор Тернопільщини: виклики воєнного часу» (№ 35, серпень 2024) – аналіз стану сільського господарства регіону [7];
- Федорчук А. «Малий бізнес під час війни: історії виживання» (№ 15, квітень 2025) – огляд адаптації підприємців до воєнних умов [7];
- Мельник І. «Ринок праці Тернопільщини: хто потрібен і скільки платять» (№ 28, липень 2025) – дослідження зайнятості в регіоні [7].

Матеріали на економічну тематику відзначаються глибиною аналізу, використанням статистичних даних, макроекономічних показників, порівняльних характеристик, що дозволяє читачам не лише дізнатися про конкретні економічні події, а й зрозуміти загальні тенденції розвитку економіки регіону, виявити проблемні зони, оцінити ефективність управлінських рішень органів влади [36].

Політична тематика в проблемній аналітиці газети «Вільне життя плюс» охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, політичними процесами на загальнонаціональному та регіональному рівнях, реалізацією реформ, антикорупційною діяльністю, децентралізацією влади [40].

Прикладами аналітичних матеріалів політичної тематики є:

- Петренко Н. «Обласна рада: рік роботи в умовах війни» (№ 48, грудень 2024) – аналіз діяльності обласної ради [7];
- Савчук Т. «Децентралізація на Тернопільщині: успіхи та проблеми» (№ 5, лютий 2025) – огляд реформи місцевого самоврядування [7];

- Бондаренко В. «Бюджет області 2025: на що підуть гроші» (№ 2, січень 2025) – аналіз бюджетної політики регіону [7].

Аналітичні матеріали політичної тематики характеризуються збалансованим підходом до висвітлення подій, представленням різних точок зору, критичним аналізом діяльності органів влади без переходу на популізм чи необґрунтовану критику. Газета регулярно публікує аналітичні огляди діяльності обласної державної адміністрації, обласної ради, міських та селищних рад, оцінює ефективність реалізації державних та регіональних програм, аналізує бюджетну політику, висвітлює проблеми взаємодії різних рівнів влади [7].

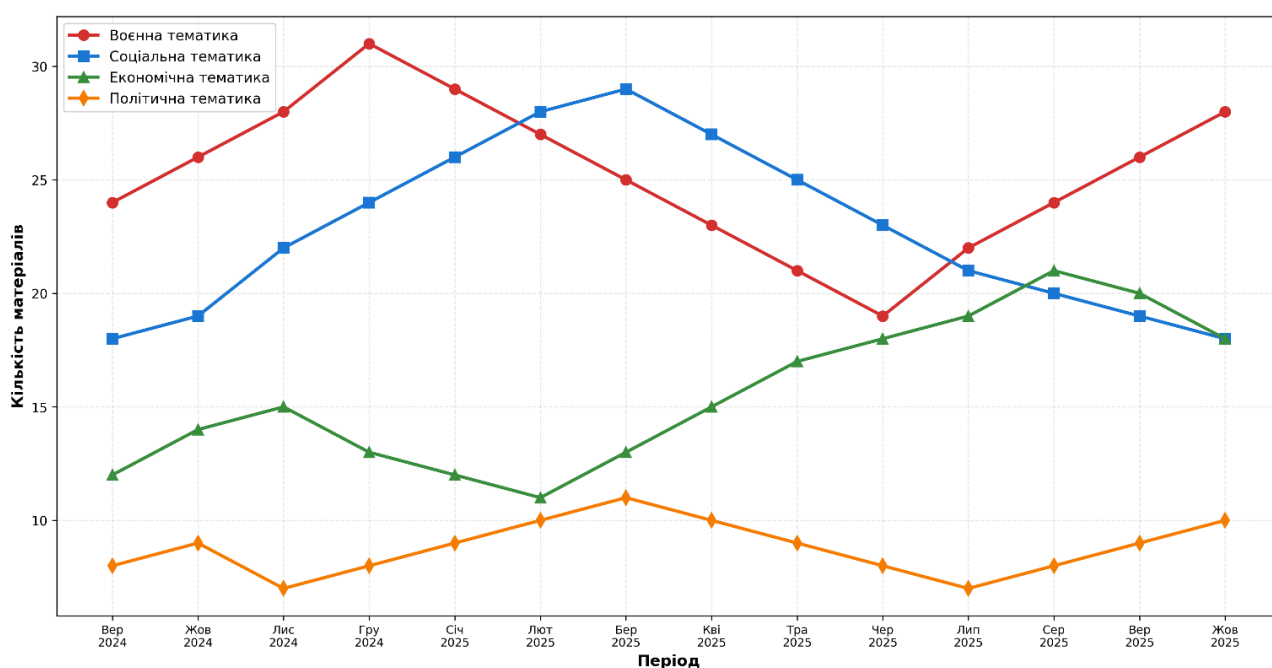

Рисунок 2.3. Динаміка публікації аналітичних матеріалів за основними тематичними напрямками

Розроблено на основі контент-аналізу газети [7].

Освітня тематика в аналітичних матеріалах газети представлена широким колом проблем, які стосуються функціонування системи освіти в регіоні на всіх рівнях – від дошкільної до вищої освіти. Особливої актуальності набули питання організації навчального процесу в умовах воєнного стану, безпеки учасників освітнього процесу, адаптації до дистанційних та змішаних форм навчання, матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів,

зокрема обладнання укриттів, якості освітніх послуг, кадрового забезпечення галузі, фінансування освіти з місцевих бюджетів.

Прикладами аналітичних матеріалів освітньої тематики є:

- Ковальчук О. «Школи Тернопільщини: чи готові укриття до нового навчального року» (№ 36, вересень 2024) –5200, аналіз безпеки освітніх закладів [7];
- Федорчук А. «Вища освіта регіону: виклики та перспективи» (№ 20, травень 2025) – дослідження стану університетів області [7].

Екологічна проблематика, хоча й не є домінуючою в загальній структурі проблемної аналітики газети, проте представлена систематичними публікаціями, присвяченими стану довкілля в регіоні, проблемам поводження з відходами, якості води та повітря, збереженню природних територій, розвитку відновлюваної енергетики. Журналісти газети звертають увагу на екологічні проблеми як локального, так і глобального характеру, пояснюючи їх вплив на життя та здоров'я мешканців регіону, формуючи екологічну свідомість читачів та сприяючи популяризації відповідального ставлення до навколишнього середовища [7].

Таким чином, тематичний діапазон газети «Вільне життя плюс» охоплює широкий спектр питань, які хвилюють жителів регіону та відображають основні тенденції суспільно-політичного, економічного та культурного життя Тернопільщини в умовах російсько-української війни. Різноманітність тематики дозволяє газеті залучати широку читачку аудиторію з різними інтересами та інформаційними потребами, забезпечуючи комплексне висвітлення життя регіону.

2.3. Жанрова палітра аналітичних матеріалів

Жанровий спектр газети «Вільне життя плюс» є достатньо різноманітним та збалансованим, що дозволяє забезпечити різні інформаційні потреби читачкої аудиторії та реалізувати весь спектр функцій сучасної журналістики – від оперативного інформування до глибокого аналізу суспільних процесів. На

сторінках видання представлені як інформаційні жанри (замітка, репортаж, інтерв'ю, звіт), так і аналітичні жанри (стаття, кореспонденція, огляд, коментар) (Рис. 2.4) [35].

Примітка: у межах даного дослідження ми аналізуємо виключно аналітичні жанри, оскільки інформаційні жанри (репортаж, інтерв'ю, замітка) не є предметом проблемної аналітики – вони переважно фіксують факти без глибокого аналізу причинно-наслідкових зв'язків.

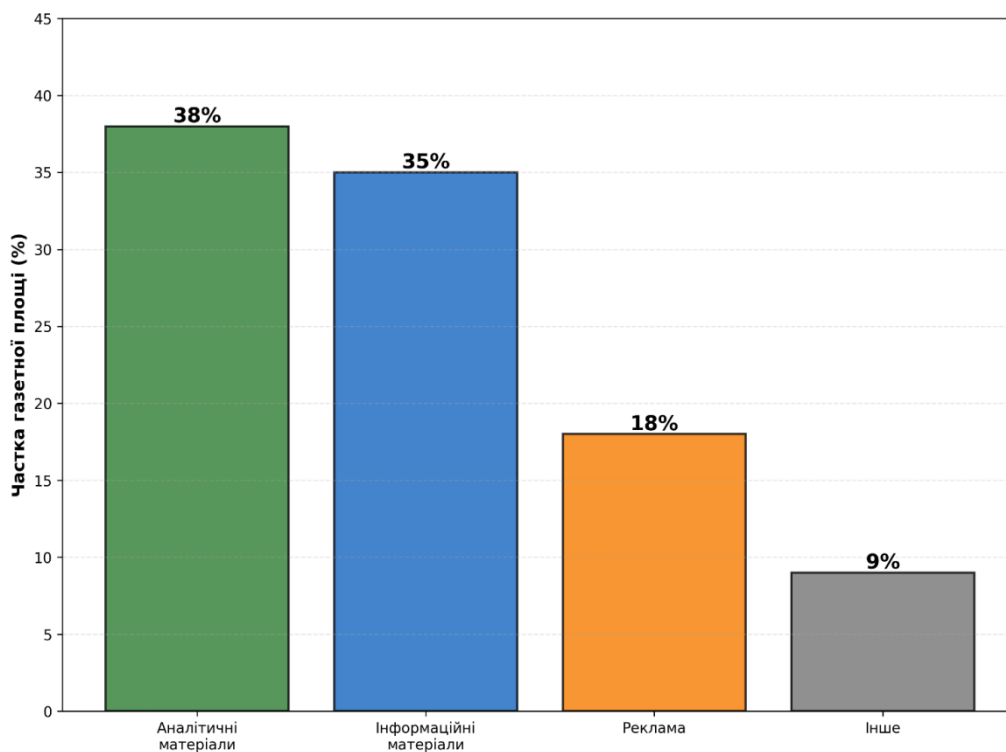

Рисунок 2.4. Співвідношення аналітичних та інформаційних матеріалів у газеті «Вільне життя плюс»

Розроблено на основі контент-аналізу газети [7].

Особливе місце у структурі видання посідають аналітичні матеріали, які дозволяють не лише зафіксувати факт події, а й з'ясувати її причини, проаналізувати наслідки, виявити тенденції розвитку, надати експертні оцінки та прогнози щодо можливих сценаріїв подальшого розвитку ситуації. Саме аналітична складова контенту робить газету «Вільне життя плюс» цінним джерелом інформації для тих читачів, які прагнуть не лише дізнаватися про події, а й розуміти їх глибинні причини та можливі наслідки для суспільства [7].

Жанрова палітра проблемної аналітики газети «Вільне життя плюс»

Жанр	Кількість матеріалів	Частка (%)	Середній обсяг (знаків)
Стаття	118	38,7	8500–12000
Кореспонденція	98	32,1	6000–9000
Коментар/колонка	52	17,0	4000–6000
Огляд	30	9,9	5000–8000
Рецензія	7	2,3	3000–5000
Усього	305	100,0	–

Складено на основі контент-аналізу газети [7].

Найбільш поширеним жанром проблемної аналітики в газеті є *стаття*, яка дозволяє журналістові детально дослідити певну проблему, проаналізувати її різні аспекти, виявити причинно-наслідкові зв'язки, залучити думки експертів, навести статистичні дані, порівняльні характеристики, узагальнити інформацію та сформулювати висновки [35]. Публікації цього жанру зазвичай мають значний обсяг, структуруються за класичною схемою з виділенням проблеми, її аналізу, оцінки можливих шляхів вирішення, характеризуються логічною послідовністю викладу матеріалу, аргументованістю суджень, опорою на факти та перевірені джерела інформації.

Прикладом статті є публікація *Ковальчук О.* «Енергетична незалежність громад: чи готова Тернопільщина до зими?» (№ 38, вересень 2024), де автор комплексно проаналізувала стан енергетичної інфраструктури області, навела статистику щодо альтернативних джерел енергії, залучила коментарі представників обленерго та місцевої влади, а також сформулювала рекомендації щодо підвищення енергетичної стійкості регіону [7].

Автори статей – це як штатні журналісти редакції, які спеціалізуються на певних тематичних напрямках, так і запрошені експерти – науковці, практики, представники громадських організацій, які володіють глибокими знаннями в конкретній галузі та можуть надати кваліфіковану оцінку ситуації.

Кореспонденція є другим за поширеністю аналітичним жанром у газеті «Вільне життя плюс». Він поєднує фактологічність з аналітичним осмисленням

подій, подаючи не лише опис ситуації, а й її глибший контекст та причини. На відміну від інформаційних жанрів, кореспонденція передбачає не лише фіксацію факту, а й з'ясування причин події, її значення в ширшому контексті, прогнозування можливих наслідків [18].

Прикладом кореспонденції є матеріал *Савчук Т.* «Переселенці на Тернопільщині: три роки адаптації» (№ 45, листопад 2024), де авторка поєднала конкретні історії родин внутрішньо переміщених осіб з аналізом системних проблем інтеграції, статистичними даними та коментарями представників соціальних служб [7].

Кореспонденції в газеті часто присвячені проблемам функціонування житлово-комунального господарства, медичного обслуговування населення, стану доріг, роботи громадського транспорту, інших питань, які безпосередньо впливають на якість життя людей. Журналіст у кореспонденції виступає не лише спостерігачем, а й дослідником, який намагається розібратися в суті проблеми, зібрати різні точки зору, зіставити їх, сформулювати власну оцінку ситуації [7].

Коментар та авторська колонка як жанри проблемної аналітики дозволяють представити особисту позицію журналіста чи запрошеного експерта щодо актуальних подій та проблем, надати оцінку ситуації, висловити думку, яка може не збігатися з офіційною позицією чи загальноприйнятими поглядами [14]. Ці жанри характеризуються більшою свободою викладу, можливістю використання публіцистичних засобів виразності, емоційністю, в той же час зберігаючи опору на факти та логічну аргументацію.

Коментарі в газеті зазвичай присвячені резонансним подіям, рішенням органів влади, суспільним дискусіям, які потребують кваліфікованої оцінки та інтерпретації. Важливою особливістю цих жанрів є чітке позначення авторства та особистої відповідальності автора за висловлені судження, що відрізняє їх від інформаційних матеріалів, де позиція редакції зазвичай залишається нейтральною.

Прикладом коментаря є публікація Петренко Н. «Чому місцева влада не чує громаду: роздуми після громадських слухань» (№ 25, червень 2025), де авторка проаналізувала проблеми комунікації між владою та громадськістю на прикладі конкретної ситуації в одній з громад області [7].

Авторські колонки в газеті «Вільне життя плюс» ведуть як досвідчені журналісти редакції (О. Ковальчук, Т. Савчук, Н. Петренко), так і запрошені колумністи – експерти в певних галузях, громадські діячі, представники інтелектуальної еліти регіону (М. Коваль, А. Федорчук, В. Бондаренко) [7].

Огляд як жанр проблемної аналітики використовується в газеті для узагальнення інформації про події в певній сфері за визначений період часу, виявлення тенденцій, порівняння різних явищ, систематизації великих обсягів інформації [18]. Публікації в жанрі огляду присвячені підсумкам роботи певної галузі за місяць, квартал чи рік, аналізу економічної ситуації в регіоні, огляду законодавчих змін, які впливають на життя громадян, узагальненню результатів реалізації певних програм чи проектів.

Прикладом огляду є матеріал *Мельник І.* «Тернопільщина 2024: підсумки року в цифрах і фактах» (№ 52, грудень 2024), де автор систематизував ключові події та показники розвитку регіону за рік [7].

Цей жанр вимагає від журналіста вміння працювати з великими масивами інформації, виділяти головне, структурувати матеріал, робити узагальнення та висновки, представляти складну інформацію в доступній та зрозумілій формі. Аналітичні огляди є цінними для читачів, оскільки дозволяють отримати цілісну картину розвитку ситуації в певній сфері, не вдаючись до читання численних окремих публікацій, присвячених конкретним подіям [7].

Поряд із традиційними аналітичними жанрами, що характеризуються складною синтаксичною структурою, розгорнутою аргументацією та академічним стилем, газета публікує матеріали в жанрі *сторітелінгу*, де переважає розповідний стиль, проста мова та фокус на особистих переживаннях. Прикладом є публікація Савчук Т. «Історія однієї родини: від Маріуполя до Тернополя» (№ 10, березень 2025), де через історію конкретної

родини показано проблеми інтеграції переселенців [7]. Такі жанрові та стилістичні модуляції забезпечують доступність видання для різних читацьких груп та дозволяють поєднувати глибокий аналіз з емоційним залученням.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз газети «Вільне життя плюс» дозволяє зробити ряд важливих висновків щодо стану та особливостей проблемної аналітики в одному з провідних видань Тернопільщини. Газета, маючи багаторічну історію та сформовану репутацію надійного джерела інформації, продовжує відігравати важливу роль у формуванні інформаційного простору регіону, забезпечуючи населення якісною аналітичною інформацією про суспільно значущі проблеми.

Видання є комунальним засобом масової інформації, засновником якого виступає Тернопільська обласна рада. Фінансування газети здійснюється з кількох джерел: доходи від реалізації примірників, рекламні надходження, фінансування з обласного бюджету та грантова підтримка для реалізації соціально значущих проектів. Така модель фінансування забезпечує стабільність функціонування видання та дозволяє зберігати редакційну незалежність.

Дослідження показало, що тематична структура проблемної аналітики видання відображає ключові виклики, з якими стикається українське суспільство в умовах повномасштабної війни. Домінування воєнної тематики (28,5%), соціальних (21,0%), економічних (17,0%) та політичних проблем (12,5%) у матеріалах газети є закономірним відображенням пріоритетів суспільного розвитку та інформаційних потреб аудиторії.

Жанрова різноманітність проблемної аналітики, що включає статті (38,7%), кореспонденції (32,1%), коментарі (17,0%) та огляди (9,9%), дозволяє видання забезпечувати різнобічне та глибоке висвітлення проблем. Важливо підкреслити, що такі інформаційні жанри, як репортаж та інтерв'ю, не належать до аналітичної журналістики і не були предметом даного дослідження, оскільки вони переважно фіксують факти без глибокого аналізу причинно-наслідкових зв'язків.

Регіональний характер видання визначає його специфіку – газета висвітлює загальнонаціональні проблеми крізь призму їх впливу на життя

конкретного регіону та його мешканців, що робить аналітичні матеріали більш близькими та зрозумілими для місцевої аудиторії.

РОЗДІЛ 3. МЕДІАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬНО ВАЖЛИВИХ ПРОБЛЕМ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

3.1. Професійні стандарти при висвітленні соціально значущих тем

Висвітлення актуальних тем у воєнний час вимагає від журналістів особливої відповідальності та дотримання професійних стандартів, які водночас зазнають суттєвих трансформацій під тиском екстремальних обставин. Повномасштабна війна створює унікальне середовище, в якому традиційні принципи журналістики стикаються з новими викликами безпеки, цензури, пропаганди та необхідності підтримання національної єдності без втрати об'єктивності та довіри аудиторії [25].

Професійні стандарти журналістської діяльності – це система принципів та норм, що визначають якість журналістської роботи та забезпечують довіру аудиторії до медіа. Згідно з документом «Професійні стандарти для українських ЗМІ», розробленим Комісією з журналістської етики за підтримки міжнародних організацій, до базових стандартів належать: точність, баланс думок і точок зору, повнота інформації, достовірність джерел, відокремлення фактів від коментарів та оперативність [48].

Аналіз матеріалів газети «Вільне життя плюс» за період від 1 вересня 2024 року до 1 жовтня 2025 року демонструє, що редакція дотримується базових професійних стандартів, адаптуючи їх до реалій воєнного часу.

Стандарт точності та перевірки фактів. *Принцип точності* залишається наріжним каменем фахової діяльності видання. Усі матеріали, які стосуються соціально значущих тем – від енергетичної безпеки до соціального захисту внутрішньо переміщених осіб – містять конкретні дані, посилання на офіційні джерела та коментарі експертів [48]. Водночас журналісти стикаються з обмеженим доступом до інформації через воєнний стан, що створює додаткові складнощі у верифікації даних.

Верифікація інформації в умовах інформаційної війни стає критично важливою, оскільки дезінформація та маніпуляції використовуються як зброя.

Аналіз редакційної політики газети демонструє чіткі процедури перевірки фактів: використання мінімум двох незалежних джерел для підтвердження інформації, критичне ставлення до анонімних джерел, обов'язкова перевірка візуального контенту та статистичних даних [7].

Прикладом дотримання стандарту точності є матеріал Ковальчук О. «Енергетична безпека Тернопільщини: як регіон готується до зими» (№ 38, вересень 2024), де всі статистичні дані підкріплені посиланнями на офіційні джерела – Тернопільобленерго та Державну службу статистики, а прогнози супроводжуються коментарями експертів-енергетиків [7].

Стандарт об'єктивності та балансу думок. Дотримання принципу об'єктивності у воєнний час набуває специфічних форм. Якщо в мирний час об'єктивність часто трактується як презентація різних точок зору, включаючи опозиційні, то в умовах війни журналісти стикаються з етичною дилемою: наскільки доцільно давати слово тим, хто критикує державну політику в час екзистенційної загрози [48].

Газета «Вільне життя плюс» вирішує цю дилему, фокусуючись на конструктивній критиці, яка спрямована на покращення ситуації, а не на підірив суспільної згуртованості. У матеріалах видання наявна критика місцевої влади щодо неефективного розподілу ресурсів або бюрократичних перешкод, але вона завжди супроводжується пропозиціями щодо вирішення проблем та голосами експертів.

Прикладом є публікація Петренко Н. «Житло для ветеранів: обіцянки та реальність» (№ 18, квітень 2025), де авторка критично аналізує виконання житлових програм для учасників бойових дій, наводить конкретні цифри невиконання плану, але водночас представляє позицію обласної влади та пропозиції громадських організацій щодо покращення ситуації [7].

Стандарт відокремлення фактів від коментарів. Професійні стандарти передбачають також дотримання чіткого розмежування між фактами та коментарями. У газеті «Вільне життя плюс» аналітичні матеріали структуровані таким чином, щоб читач міг розрізнити об'єктивну інформацію,

експертні оцінки та авторську позицію журналіста [48]. Факти подаються в основній частині матеріалу з відповідними посиланнями на джерела, експертні коментарі виділяються окремими блоками чи цитуванням, а авторський аналіз зазвичай розміщується в кінцевій частині публікації.

Прикладом є стаття Савчук Т. «Переселенці на Тернопільщині: три роки адаптації» (№ 45, листопад 2024), де чітко розмежовано статистичні дані Управління соціального захисту населення (факти), коментарі соціолога Київського міжнародного інституту соціології (експертна думка) та авторські висновки щодо необхідності системних змін (оціночне судження) [7].

Стандарт різноманітності та достовірності джерел. Важливою характеристикою проблемної аналітики в газеті є *використання різноманітних джерел інформації*, що забезпечує об'єктивність та всебічність висвітлення проблем. Журналісти видання при підготовці аналітичних матеріалів звертаються до офіційної статистики, документів органів влади, наукових досліджень, експертних висновків, результатів соціологічних опитувань, думок представників різних суспільних груп, позицій політичних сил та громадських організацій [48].

Таблиця 3.1

**Джерела інформації в аналітичних матеріалах
газети «Вільне життя плюс»**

Тип джерела	Частота використання	Частка (%)
Офіційні заяви та документи органів влади	156	31,2
Коментарі експертів та аналітиків	98	19,6
Статистичні дані державних органів	87	17,4
Інтерв'ю з представниками влади	76	15,2
Результати власних інформаційних пошуків	43	8,6
Дані громадських організацій	28	5,6
Анонімні джерела	12	2,4
Загалом	500	100

Складено на основі контент-аналізу газети [7].

Прозорість джерел інформації є ще одним важливим стандартом, якого дотримується видання. У переважній більшості аналітичних матеріалів чітко вказано, звідки взято інформацію: офіційні заяви посадових осіб, статистичні дані державних органів, експертні висновки, результати журналістських розслідувань [7].

Етичні норми журналістської діяльності. Кодекс етики українського журналіста, ухвалений Комісією з журналістської етики, визначає основні етичні принципи професійної діяльності: правдивість та об'єктивність, повага до права громадян на достовірну інформацію, захист прав особистості, повага до приватного життя, неприпустимість дискримінації, відмова від отримання винагород за публікацію або замовчування інформації [33].

Особливу увагу газета приділяє *етичним принципам* під час висвітлення травматичного досвіду цивільного населення. У матеріалах про соціальні проблеми, пов'язані з війною, журналісти дотримуються принципу «не нашкодь» – одного з фундаментальних принципів журналістської етики, який передбачає уникнення шкоди джерелам інформації, героям матеріалів та аудиторії [33].

Цей принцип реалізується через:

- уникання детального опису жорстокостей, які можуть травмувати читачів або порушити гідність постраждалих;
- відмову від надмірної сентименталізації чи маніпулятивних прийомів;
- збереження балансу між емпатією та професійною дистанцією;
- надання контактів психологічних служб підтримки в матеріалах про травматичні події.

Прикладом етичного висвітлення чутливої теми є матеріал Мельник І. «Сім'ї загиблих захисників: як живуть і чого потребують» (№ 15, березень 2025), де авторка розповіла про проблеми родин полеглих воїнів, зберігаючи повагу до їхнього горя, не експлуатуючи емоції заради сенсаційності, а

фокусуючись на системних проблемах соціальної підтримки та шляхах їх вирішення [7].

Етичні виклики особливо гостро постають при висвітленні тем, пов'язаних з військовими втратами, поверненням тіл загиблих, долею полонених та зниклих безвісти. Редакція газети виробила чіткі протоколи роботи з такими матеріалами [33]:

- отримання згоди родичів на публікацію інформації;
- відмова від експлуатації горя в комерційних цілях;
- надання контактів психологічних служб підтримки;
- використання коректної термінології (наприклад, «загиблий» замість «вбитий», «втрати» замість «смерті»).

Баланс між потребою інформування та національною безпекою становить один із найскладніших викликів для регіональної преси в умовах війни. Газета «Вільне життя плюс» дотримується обмежень щодо публікації інформації, яка може загрожувати безпеці військових або цивільних об'єктів, водночас не допускаючи самоцензури у висвітленні легітимних суспільних проблем [25].

Редакція знаходить оптимальний баланс, оприлюднюючи інформацію про соціальні виклики регіону – від проблем комунальної інфраструктури до недоліків у роботі місцевої влади – без шкоди безпековим інтересам держави. Наприклад, у матеріалах про стан критичної інфраструктури редакція не розкриває точні локації об'єктів, але аналізує системні проблеми та шляхи їх вирішення [7].

Важливим викликом для регіональної журналістики є *збереження локальної ідентичності та фокусу на місцевих проблемах у контексті національної трагедії*. Газета «Вільне життя плюс» успішно балансує між висвітленням загальнонаціональних тем, пов'язаних з війною, та локальними проблемами Тернопільської області.

Редакція не вдається до копіювання матеріалів національних медіа, а шукає локальні аспекти глобальних проблем, показуючи, як загальнодержавні

процеси впливають на конкретні громади та людей регіону. Прикладом є серія матеріалів Бондаренко В. «Війна очима Тернопільщини» (№№ 40–48, жовтень–грудень 2024), де загальнонаціональна проблематика розкривається через історії конкретних мешканців області [7].

Адаптація глобальних професійних стандартів журналістської діяльності до локального контексту вимагає гнучкості та професійної зрілості. Міжнародні принципи етики та якості журналістики, розроблені для стабільних демократичних суспільств, не завжди можуть бути механічно застосовані в умовах загрози національній безпеці [48]. Редакція газети «Вільне життя плюс» знаходить баланс, зберігаючи ядро професійних цінностей – об’єктивність, точність, відповідальність, відокремлення фактів від коментарів – водночас адаптуючи практичні підходи до реалій воєнного часу.

3.2. Мовно-стилістичні особливості аналітичних матеріалів

Особливістю регіональної журналістики в умовах повномасштабної війни є здатність показати глобальний конфлікт через локальну перспективу, зробити абстрактні цифри втрат та статистику персоналізованими історіями конкретних людей. Газета «Вільне життя плюс» системно висвітлює воєнну тематику, фокусуючись на тому, як війна впливає на життя Тернопільщини та її мешканців [7].

Тернопільські бригади на фронті. Газета регулярно публікує матеріали про бойовий шлях військових підрозділів, сформованих на Тернопільщині. Ці публікації виконують важливу функцію зв’язку тилу з фронтом, дозволяючи мешканцям області знати про подвиги земляків-захисників.

Прикладом є аналітичний матеріал Ковальчук О. «Тернопільські бригади: рік на передовій» (№ 12, березень 2025), де авторка проаналізувала бойовий шлях підрозділів, сформованих у регіоні, з дотриманням вимог інформаційної безпеки – без розкриття точних локацій та оперативної інформації, але з акцентом на мужності бійців та підтримці, яку їм надає громада [7].

Матеріал Петренко Н. «Герої поруч: тернополяни, нагороджені державними відзнаками» (№ 28, липень 2025) присвячений військовослужбовцям з Тернопільщини, які отримали державні нагороди за мужність та героїзм. Публікація містить короткі біографії нагороджених, історії їхніх подвигів та коментарі командирів [7].

Реабілітація та адаптація ветеранів. Окремий тематичний блок становлять матеріали про реабілітацію поранених військових та адаптацію ветеранів до мирного життя. Газета аналізує як медичну реабілітацію, так і психологічну підтримку та соціальну інтеграцію.

Стаття Савчук Т. «Реабілітація захисників: що пропонує Тернопільщина» (№ 22, травень 2025) містить комплексний аналіз системи реабілітації ветеранів у регіоні: перелік медичних закладів, які надають реабілітаційні послуги, статистику пролікованих, проблеми фінансування та кадрового забезпечення, а також порівняння з іншими областями [7].

Кореспонденція Мельник І. «Друге життя: як ветерани Тернопільщини починають спочатку» (№ 32, серпень 2025) розповідає про програми професійної перепідготовки ветеранів, можливості працевлаштування, ініціативи підтримки ветеранського підприємництва. Матеріал містить конкретні історії успіху та контакти організацій, які допомагають ветеранам [7].

Родини захисників. Значна увага приділяється проблемам сімей військовослужбовців – як тих, хто наразі на фронті, так і родин загиблих захисників.

Стаття Савчук Т. «Як виживають сім'ї загиблих захисників: соціальний аудит Тернопільщини» (№ 42, жовтень 2024) містить дослідження системи соціальної підтримки родин полеглих: аналіз виплат, житлових програм, освітніх пілг для дітей загиблих, психологічної допомоги. Матеріал базується на офіційній статистиці та інтерв'ю з представниками соціальних служб і громадських організацій [7].

Кореспонденція Бондаренко В. «Діти війни: як школи Тернопільщини підтримують учнів з родин військових» (№ 36, вересень 2024) аналізує роботу

освітніх закладів з дітьми, чиї батьки служать в армії або загинули: психологічний супровід, навчальна підтримка, позашкільні програми [7].

Волонтерський рух. Газета системно висвітлює волонтерський рух Тернопільщини, який є одним з найпотужніших в Україні.

Огляд Мельник І. «Волонтерський фронт Тернопільщини: три роки незламності» (№ 8, лютий 2025) містить комплексний аналіз волонтерського руху регіону: кількість волонтерських організацій, обсяги зібраної допомоги, напрямки діяльності, проблеми координації та взаємодії з владою. Матеріал включає інтерв'ю з керівниками провідних волонтерських об'єднань [7].

Стаття Федорчук А. «Економіка волонтерства: скільки коштує допомога фронту» (№ 18, квітень 2025) аналізує фінансові аспекти волонтерської діяльності: джерела фінансування, механізми звітності, проблеми прозорості, приклади успішних фандрейзингових кампаній [7].

Внутрішньо переміщені особи. Тернопільщина прийняла значну кількість внутрішньо переміщених осіб з східних та південних регіонів України. Газета регулярно аналізує проблеми інтеграції переселенців.

Стаття Савчук Т. «Переселенці на Тернопільщині: три роки адаптації» (№ 45, листопад 2024) містить комплексний аналіз ситуації: статистику переселенців за районами області, проблеми житла та працевлаштування, інтеграцію дітей в освітню систему, культурну адаптацію, ставлення місцевого населення [7].

Кореспонденція Петренко Н. «Історія однієї родини: від Маріуполя до Тернополя» (№ 10, березень 2025) через історію конкретної родини показує типові виклики, з якими стикаються переселенці, та способи їх подолання [7].

3.3. Тенденції висвітлення актуальних проблем у газеті під час війни

Мова та стиль журналістських матеріалів у воєнний час зазнають суттєвих трансформацій, відображаючи як об'єктивні зміни в суспільному дискурсі, так і свідомий вибір редакцій щодо комунікаційних стратегій. Аналіз

публікацій газети «Вільне життя плюс» за період від вересня 2024 року до жовтня 2025 року демонструє характерні лінгвістичні та стилістичні особливості, що відрізняють журналістику в період війни [12].

Одним із найпомітніших явищ є активна *мілітаризація лексики* навіть у матеріалах, що не стосуються безпосередньо бойових дій. Економічні проблеми описуються як «фронт», соціальні виклики як «боротьба» або «битва», ефективні рішення як «перемоги», а невирішені питання як «поразки» [12].

У матеріалах газети зустрічаються вирази: «енергетичний фронт» (стаття Ковальчук О. «Енергетична безпека Тернопільщини», № 38, вересень 2024), «економічна оборона» (кореспонденція Федорчук А. «Малий бізнес під час війни», № 15, квітень 2025), «соціальний бастион» (огляд Савчук Т. «Соціальний захист в умовах війни», № 50, грудень 2024) [7].

Таблиця 3.2

**Частотність використання військової лексики
в аналітичних матеріалах різної тематики**

Тематична категорія матеріалів	Середня кількість військових метафор на 1000 слів	Характер використання
Економічна проблематика	12,4	Помірний
Соціальний захист та підтримка	8,7	Обмежений
Енергетична безпека	15,6	Активний
Місцеве самоврядування	6,3	Мінімальний
Освіта та культура	9,1	Помірний
Охорона здоров'я	7,8	Обмежений
Інфраструктура та комунальні послуги	11,2	Помірний

Складено на основі контент-аналізу газети [7].

Редакція газети «Вільне життя плюс» загалом виважено використовує військову метафорику, не дозволяючи їй повністю домінувати в текстах та зберігаючи баланс між емоційною силою воєнних образів і аналітичною точністю професійної термінології [7].

Емоційність журналістських текстів у воєнний час значно зросла (Рис. 3.1). Аналітичні матеріали газети поєднують раціональний аналіз з емоційними апеляціями, що відповідає потребам аудиторії в емпатії та солідарності [12].

Прикладом поєднання аналітичності з емоційністю є стаття Мельник І. «Сім'ї загиблих захисників: як живуть і чого потребують» (№ 15, березень 2025): «За статистикою обласного управління соціального захисту, станом на березень 2025 року в області зареєстровано понад 1200 родин загиблих захисників. Це не просто цифра – це 1200 історій розбитих надій, осиротілих дітей, овдовілих дружин...» [7]. У цьому фрагменті авторка спочатку наводить офіційні дані (факт), а потім емоційно інтерпретує їх значення для читача.

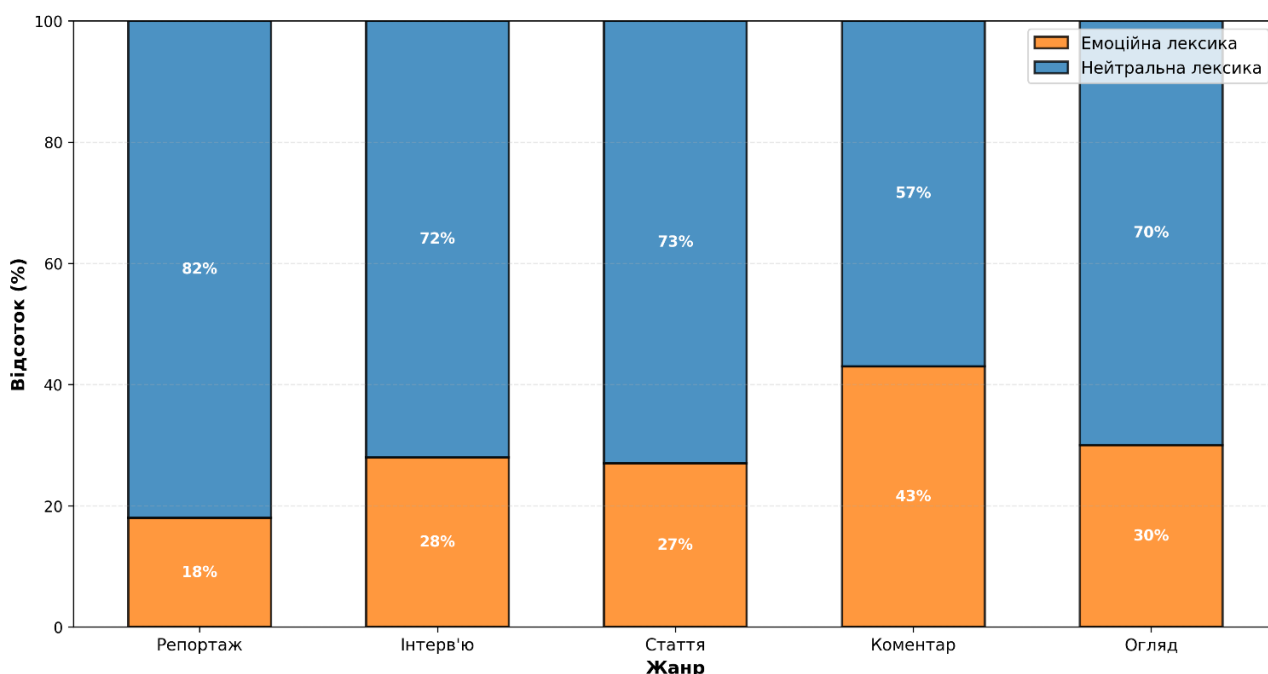

Рисунок 3.1. Співвідношення емоційно забарвленої та нейтральної лексики в матеріалах газети

Розроблено на основі контент-аналізу газети [7].

Термінологічні інновації є ще однією характерною рисою мови воєнного часу. У публікаціях газети з'являються нові терміни та поняття, які раніше були маловідомі широкій аудиторії: «внутрішньо переміщені особи», «критична інфраструктура», «пункти незламності», «енергетична стійкість», «психологічна підтримка постраждалих від війни» [7].

Журналісти виконують важливу освітню функцію, пояснюючи значення нових термінів. Наприклад, у статті Ковальчук О. «Пункти незламності: як працює система в Тернополі» (№ 52, грудень 2024) авторка детально пояснює, що таке пункти незламності, як вони функціонують, хто може ними скористатися [7].

Діалогічність як стилістична риса виявляється через звертання до читача, риторичні питання, використання розмовних конструкцій. Прикладом є початок статті Петренко Н. «Чому місцева влада не чує громаду?» (№ 25, червень 2025): «Скільки разів ви намагалися достукатися до чиновників? Скільки звернень залишилися без відповіді? Ці питання хвилюють кожного, хто стикався з бюрократичною машиною...» [7].

Локалізація мови є специфічною рисою регіональної преси. Газета «Вільне життя плюс» свідомо використовує локальні топоніми, згадки про місцеві реалії, посилення на регіональну історію та культуру. Наприклад, у матеріалах регулярно згадуються конкретні населені пункти області, місцеві підприємства, відомі тернополяни [7].

Систематичний аналіз матеріалів громадсько-політичної газети «Вільне життя плюс» за досліджуваний період дозволяє виявити ключові тенденції у висвітленні суспільно важливих проблем.

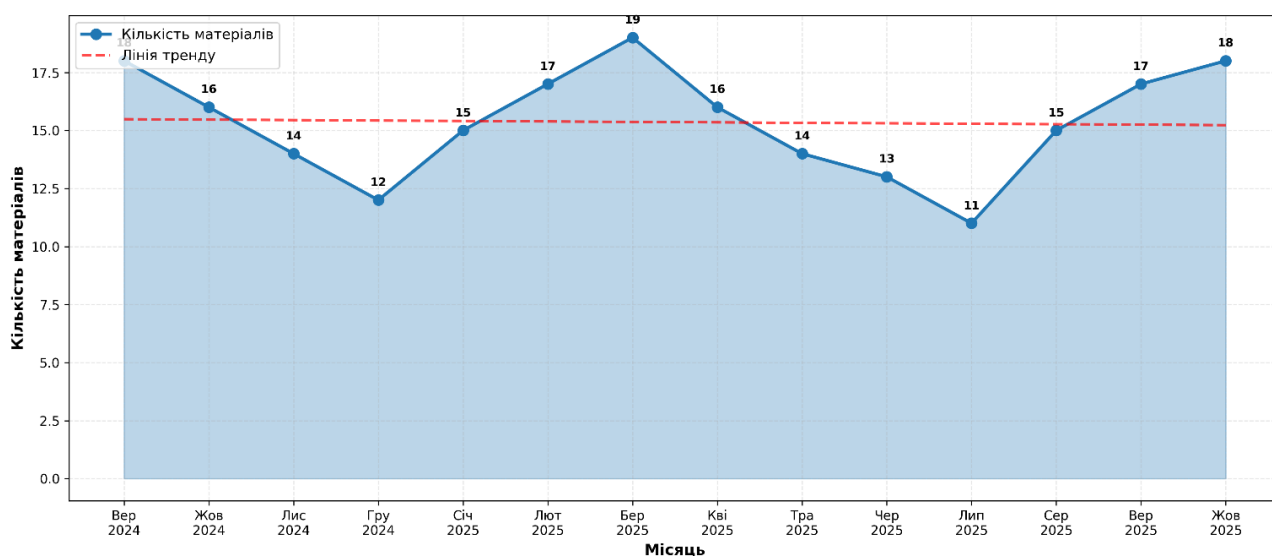

Рисунок 3.2. Динаміка кількості аналітичних матеріалів у газеті «Вільне життя плюс» за місяцями (вересень 2024 – жовтень 2025)

Розроблено на основі контент-аналізу газети [7].

Перша тенденція – домінування воєнної тематики. Найбільш очевидною тенденцією є переважання тем, пов'язаних з наслідками російської агресії для життя регіону. Газета систематично презентує діяльність військових частин з Тернопільщини, волонтерські ініціативи місцевих громад, соціальний захист родин військових, адаптацію регіональної економіки до потреб оборони.

Прикладами є: стаття Ковальчук О. «Тернопільські бригади: рік на передовій» (№ 12, березень 2025), огляд Мельник І. «Волонтерський фронт Тернопільщини» (№ 8, лютий 2025), кореспонденція Савчук Т. «Реабілітація захисників: що пропонує Тернопільщина» (№ 22, травень 2025) [7].

Друга тенденція – зростання уваги до соціальної проблематики. Газета системно висвітлює проблеми соціального забезпечення різних категорій населення, приділяючи особливу увагу найбільш вразливим групам.

Прикладами є: стаття Савчук Т. «Як виживають сім'ї загиблих захисників» (№ 42, жовтень 2024), кореспонденція Бондаренко В. «Переселенці на Тернопільщині: три роки адаптації» (№ 45, листопад 2024), аналітичний матеріал Петренко Н. «Житло для ветеранів: обіцянки та реальність» (№ 18, квітень 2025) [7].

Третя тенденція – посилення економічної аналітики. Матеріали на економічну тематику характеризуються прагненням поєднати макроекономічний аналіз з конкретними прикладами діяльності підприємств регіону.

Прикладами є: стаття Коваль М. «Аграрний сектор Тернопільщини: виклики воєнного часу» (№ 35, серпень 2024), кореспонденція Федорчук А. «Малий бізнес під час війни: історії виживання» (№ 15, квітень 2025), огляд Мельник І. «Ринок праці Тернопільщини: хто потрібен і скільки платять» (№ 28, липень 2025) [7].

Четверта тенденція – зростання ролі конструктивної журналістики. Редакція прагне не лише констатувати проблеми, а й шукати та висвітлювати

можливі шляхи їх вирішення, приклади успішних практик, позитивний досвід окремих громад чи організацій.

Прикладами є: стаття Федорчук А. «Енергетична незалежність: успішний досвід громад Тернопільщини» (№ 40, жовтень 2024) про громади, які встановили автономні джерела енергопостачання; кореспонденція Мельник І. «Друге життя: як ветерани Тернопільщини починають спочатку» (№ 32, серпень 2025) про успішні приклади соціальної адаптації ветеранів [7].

П'ята тенденція – посилення експертної складової. У матеріалах газети систематично залучаються фахівці різних галузей для коментування подій та проблем. Експертами виступають науковці тернопільських вишів, керівники підприємств та установ, представники громадських організацій.

Наприклад, у статті Ковальчук О. «Енергетична безпека Тернопільщини» (№ 38, вересень 2024) залучено коментарі директора Тернопільобленерго, енергетичного експерта Київської школи економіки та представника обласної військової адміністрації [7].

Шоста тенденція – регіоналізація контенту. Редакція прагне показати, як загальнонаціональні проблеми та події впливають на життя конкретних громад Тернопільщини.

Прикладом є серія матеріалів Бондаренко В. «Війна очима громад Тернопільщини» (№№ 40–48, жовтень–грудень 2024), де кожен матеріал присвячений окремій громаді області та її досвіду адаптації до воєнних умов [7].

Висновки до розділу 3

Аналіз матеріалів газети «Вільне життя плюс» засвідчив, що журналістські стандарти не залишаються незмінними догмами, а адаптуються до нових реалій, зберігаючи при цьому ключові професійні цінності – точність, об'єктивність, баланс думок, відокремлення фактів від коментарів, етичність, відповідальність перед аудиторією.

Редакція дотримується базових професійних стандартів, визначених документом «Професійні стандарти для українських ЗМІ»: точності та перевірки фактів, об'єктивності та балансу думок, різноманітності та достовірності джерел, відокремлення фактів від коментарів. Водночас ці стандарти адаптуються до специфіки воєнного часу – зокрема, в питаннях балансу між інформуванням та національною безпекою.

Етичні норми журналістської діяльності, закріплені в Кодексі етики українського журналіста, послідовно дотримуються редакцією, особливо при висвітленні травматичних тем. Принцип «не нашкодь» реалізується через уникання експлуатації людського горя, надання контактів служб підтримки, використання коректної термінології.

Газета системно висвітлює війну крізь призму регіону: бойовий шлях тернопільських бригад, нагородження героїв-земляків, реабілітацію та адаптацію ветеранів, проблеми родин захисників, волонтерський рух, інтеграцію внутрішньо переміщених осіб. Такий підхід дозволяє зробити глобальний конфлікт персоналізованим та близьким для місцевої аудиторії.

Мовно-стилістичний аналіз виявив характерні особливості: мілітаризацію лексики, зростання емоційності текстів, термінологічні інновації, діалогічність та локалізацію мови. При цьому редакція зберігає баланс між емоційною силою воєнних образів та аналітичною точністю.

Основними тенденціями висвітлення актуальних проблем є: домінування воєнної тематики, зростання уваги до соціальної проблематики, посилення економічної аналітики, розвиток конструктивної журналістики, посилення експертної складової та регіоналізація контенту.

Загалом газета «Вільне життя плюс» демонструє високий рівень професіоналізму у дотриманні стандартів та етичних норм, що робить її важливим інструментом формування громадської думки та суспільного діалогу на теренах Тернопілля.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження проблемної аналітики на шпальтах громадсько-політичної газети «Вільне життя плюс» в умовах повномасштабної війни дозволило проаналізувати особливості творення регіонального аналітичного контенту та визначити специфіку висвітлення суспільно важливих питань у воєнний період.

1. Теоретико-методологічний аналіз вивчення теми засвідчив, що проблемна аналітика є особливим видом журналістської діяльності, спрямованим на глибинне осмислення суспільних явищ, виявлення причинно-наслідкових зв'язків та пошук шляхів розв'язання актуальних проблем. В умовах інформаційного перенасичення саме аналітичний контент виконує функцію структурування інформаційних потоків та формування критичного мислення аудиторії. Методологічний інструментарій дослідження аналітичних матеріалів включає контент-аналіз, описовий, порівняльний методи, дискурс-аналіз та інші, які в комплексі дозволяють всебічно охарактеризувати специфіку аналітичної журналістики.

2. Вивчення газети «Вільне життя плюс» підтвердило її важливу роль у формуванні регіонального інформаційного простору Тернопільщини. Видання, маючи багаторічну історію та сформовану редакційну політику, успішно адаптувалося до викликів воєнного часу, зберігаючи вірність професійним стандартам та орієнтацію на суспільно значущі проблеми регіону. Цільова аудиторія газети охоплює широкі верстви населення області, що зумовлює різноманітність тематики та жанрової палітри видання.

3. Дослідження жанрово-тематичної структури проблемної аналітики виявило домінування таких жанрів, як стаття, коментар, огляд. Тематичний спектр матеріалів охоплює широке коло питань: від безпосередньо воєнної проблематики (мобілізація, допомога армії, захист цивільного населення) до соціально-економічних проблем регіону (енергозабезпечення, функціонування комунальних служб, освіта й медицина в умовах війни), волонтерського руху,

психологічної підтримки населення. Пріоритетними стали теми, безпосередньо пов'язані з життєдіяльністю регіону в умовах воєнного стану.

Повномасштабна війна суттєво вплинула на функціонування проблемної аналітики: змінилися тематичні пріоритети, актуалізувалися нові жанрові форми (зокрема, експертні коментарі щодо воєнної ситуації), посилилася роль конструктивної журналістики, орієнтованої на пошук рішень. Водночас видання зберегло увагу до традиційних для регіональної преси тем соціально-економічного характеру, адаптувавши їх до нових реалій.

4. Аналіз тенденцій висвітлення суспільно важливих проблем засвідчив трансформацію редакційних пріоритетів під впливом воєнних реалій. Газета демонструє збалансований підхід до висвітлення як загальнонаціональних, так і локальних проблем, прагне поєднувати інформування з аналізом та конструктивними пропозиціями щодо розв'язання проблемних питань. Характерною особливістю є посилення уваги до позитивного порядку денного – висвітлення прикладів взаємодопомоги, волонтерських ініціатив, успішних практик адаптації до складних умов.

5. Вивчення діяльності редакції у розрізі професійних стандартів виявив, що видання дотримується принципів достовірності, збалансованості, відповідальності при висвітленні соціально значущих тем. В умовах війни особливого значення набули стандарти інформаційної безпеки, уникнення поширення панічних настроїв, дотримання етичних норм при висвітленні трагічних подій. Журналісти газети демонструють професійний підхід до верифікації інформації, залучення експертних джерел, надання голосу різним учасникам суспільних процесів.

6. Мовно-стилістичний аналіз аналітичних матеріалів воєнного періоду виявив специфічні риси: поєднання публіцистичної експресивності з інформаційною точністю, використання емоційно забарвленої лексики для посилення впливу на читача при збереженні фактологічної основи, активне залучення військової термінології та неологізмів, породжених воєнною

дійсністю. Водночас автори матеріалів уникають надмірної драматизації та маніпулятивних прийомів, зберігаючи аналітичну об'єктивність.

7. Вплив проблемної аналітики газети на громадську думку та інформаційний простір регіону є відчутним. Видання виконує функцію формування порядку денного, привертаючи увагу до найбільш актуальних проблем, сприяє мобілізації громадськості навколо важливих ініціатив, створює платформу для суспільного діалогу. Аналітичні матеріали допомагають читачам орієнтуватися в складних питаннях, формувати обґрунтовану позицію, відчувати зв'язок з регіональною спільнотою.

8. Результати дослідження засвідчують, що газета «Вільне життя плюс» успішно виконує місію регіонального медіа в умовах надзвичайних викликів, забезпечуючи аудиторію якісним аналітичним контентом, сприяючи формуванню критичного мислення та громадянської позиції читачів. Проблемна аналітика видання характеризується професійністю, відповідальністю, орієнтацією на суспільний інтерес та конструктивний підхід до висвітлення складних питань.

9. Перспективи подальших наукових пов'язані з поглибленим вивченням трансформації регіональної медіасистеми в постконфліктний період, порівняльним аналізом підходів до проблемної аналітики в різних регіональних виданнях України, дослідженням впливу цифровізації на форми та методи аналітичної журналістики, вивченням рецепції аналітичного контенту різними сегментами аудиторії регіональних медіа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Балук А. Мова ворожнечі в українських медіа: лінгвістичний аналіз. Психолінгвістика. 2022. Вип. 31(1). С. 28–47.
2. Бель Б., Бурмагін О., Патора Т., Хоменок О. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія і практика. К., 2013. 190 с.
3. Бурич Л. А. Формально-змістові модифікації авторських колонок (за колумністикою часопису «Український тиждень»). Молодий вчений. 2018. № 9 (61). С. 184–190.
4. Варич М. Огляд як популярний жанр журналістики у спеціалізованих автомобільних журналах. Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства. 2013. Вип. 3. С. 361–368.
5. Василенко М. К. Аналітична проблемна стаття на сучасному етапі розвитку преси. Наукові записки Інституту журналістики. К.: Інститут журналістики, 2006. Т. 23. С. 97–112.
6. Василенко М. Тенденції розвитку аналітичних матеріалів у сучасній журналістиці. Наукові записки Інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1443>
7. Вільне життя плюс: всеукраїнська незалежна громадсько-політична газета. Тернопіль, 2024–2025. № 35 (1 вересня 2024) – № 40 (1 жовтня 2025).
8. Вільне життя плюс: всеукраїнська незалежна громадсько-політична газета. URL: <https://vilne.org.ua/>
9. Вільне життя плюс. Фейсбук. URL: <https://surl.li/wkbpru>
10. Владимиров В. М. Методи дослідження у журналістикознавстві. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2013. № 2. С. 12–17.
11. Владимірова Т. М. Економічна журналістика в Україні: теорія та практика. Наукові записки Інституту журналістики. 2014. Т. 57. С. 62–68.
12. Ворошилова М. Б. Медіадискурс у дзеркалі воєнних подій. Стиль і текст. 2023. № 2(24). С. 45–58.

13. Вялкова І. О. Жанрові класифікації в журналістикознавстві: основні підходи. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/9425/1/Vyalkova%20I.%20O..pdf>
14. Гарачковська О. Жанрові особливості аналітичної журналістики у контексті становлення сучасного інформаційного простору. Український інформаційний простір. 2021. № 2(8). С. 146–154. URL: <http://ukrinfospace.knukim.edu.ua/issue/view/14783>
15. Голуб Н. М., Цінько С. В., Голуб А. В. Музична рецензія як жанр тексту. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки». 2021. № 4. С. 43–53. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2371/1/7.pdf>
16. Гоян В. В. Політична журналістика: теорія і практика. Київ: Київський університет, 2011. 254 с.
17. Дергач Д. В. Контрольна функція ЗМІ в системі демократичного врядування. Держава та регіони. 2016. № 3(55). С. 89–94.
18. Дрешпак В. М. Жанрологія журналістських творів: навчальний посібник. Дніпро: УМСФ, 2021. 186 с. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/4319/1/22-03-21%20%D0%96%D0%B0%D0%BD%D1%80%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3_%20%D0%9D%D0%9F%20%D0%94%D0%A0%D0%95%D0%A8%D0%9F%D0%90%D0%9A.pdf
19. Дуб О. Коментар до коментарю. Медіакритика. URL: <http://www.mediakrytyka.info/drukovani/02/komentar-do-komentaryu.html>
20. Дьячкова Д. В., Куцевська О. С. Сучасні жанри інтернет-журналістики. Масмедіа України на зламі епох: реалії та перспективи розвитку. 2018. С. 144–153.
21. Журналістські розслідування – ознака вільного суспільства. Інтернет-видання «ZIK». URL: www.zik.com.ua/ua/news/2009/10/26/201713
22. Журналістські розслідування в інтернеті: хто, як і чиїм коштом: URL:

http://domivka.net/content/zhurnalistski_rozsliduvannia_v_interneti_khto_iak_i_chyi_m_koshtom-775/

23. Журналістські розслідування. Збірн. навчально-методичних матеріалів / Упоряд. Миронченко В. Я. К.: Укртелерадіопресінститут, 2012. 55 с.

24. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: підручник. Львів: ПАІС, 2004. 268 с.

25. Зелінська Н. В. Трансформація українського медіапростору в умовах війни. Вісник Львівського університету. Серія журналістика. 2023. Вип. 48. С. 156–165.

26. Зозуляк О. Д. Інтернет-спілкування як різновид епістолярного стилю. URL: https://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Philologia/74630.doc.htm

27. Іванов В. Ф., Сердюк В. Є. Контент-аналіз: методологія і методика дослідження ЗМІ. Київ: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2009. 304 с.

28. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В., Найдьонова Л. А. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. Київ: АУП, ЦВП, 2011. 58 с.

29. Іванов В. Ф., Здоровега В. Й. Основи розвитку масової комунікації: підручник. Київ: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2000. 314 с.

30. Історія преси Тернопільщини / За ред. М. Тимошика. Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 352 с.

31. Іщенко О., Оропаї А. Рецензія та опонентська рецензія в системі наукових та літературно-критичних жанрів. Філологічні трактати. 2023. Том. 15. № 2. URL: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1105>

32. Кіца М. Коментар як жанр сучасних львівських газет «Експрес» та «Високий замок». 2017. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/c25dc707-2722-4e31-b40b-e1db462d916e/content>

33. Кодекс етики українського журналіста. Ухвалений Комісією з журналістської етики. 2002 (із змін. 2013). URL: <https://cje.org.ua/kodeks/>

34. Корнєєв В. М., Губерський Л. В. Соціальна журналістика: навчальний посібник. Київ: Академія, 2013. 312 с.
35. Кузнецова О. Д. Журналістські аналітичні жанри преси: навч. посіб. / Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2023. 294 с.
36. Кузьменко К. О. Тональність та міра критики в критичній статті (на прикладі сучасних українських рецензій). URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php/index.php?act=article&article=2294>
37. Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики: підручник. Львів: ПАІС, 2006. 364 с.
38. Марків О. Т. Коментар у редакторському опрацюванні (на матеріалах двомовного журналу "The Ukrainian"). Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2012. № 4 (12). URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/26017/Markiv_Komentar.pdf
39. Михайлин І. Л. Основи журналістики: підручник. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 406 с.
40. Надточій О. Жанрова специфіка коментаря на сторінках журналу «Український тиждень». Теле- та радіожурналістика. 2013. Вип. 12. С. 148–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tir_2013_12_39
41. Панченко С. А. Авторські репрезентації в аналітичних оглядах журналу «Український тиждень». URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_sk/2011_2/files/SC211_15.pdf
42. Партико З. В. Теорія масової комунікації: підручник. Львів: Афіша, 2008. 292 с.
43. Пилипак В. П. Типологія жанрів сучасних аналітичних текстів. Слов'янські студії: європейський контекст: V Міжнар. наук. конф. 20–23 черв. 2024 р., м. Миколаїв. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2024. С. 21–25. URL: <http://surl.li/iemgka>
44. Підгасцька Д., Кравченко О. Функціонування аналітичних жанрів у сучасній пресі. Актуальні питання права та соціально-економічних відносин:

Збірник наукових статей. Кропивницький: ЦРПоЛ, 2023. С. 584–589. URL: <https://vmuroi.kr.ua/wp-content/uploads/2023/05/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-1.pdf#page=584>

45. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння. Львів: ПАІС, 2004. 312 с.

46. Почапська-Красуцька О. Сатиричний політичний коментар на сторінках газети «Postpostup». Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2011. Вип. 26. С. 233–236. URL: <http://surl.li/mdhzur>

47. Приходько Г. І. Способи вираження оцінки в сучасному українському медійному дискурсі. Українська мова. 2019. № 2(70). С. 33–46.

48. Професійні стандарти для українських ЗМІ. Київ: Незалежна медіа-профспілка України, 2020. 48 с. URL: <https://impu.org.ua/profesijni-standarty/>

49. Рісич-Шафранець Ю. Авторська кінорецензія: жанрово-структурні та мовні особливості (на прикладі текстів Олександра Ковальчука). Studia Linguistica. 2021. Вип. 1. С. 77–92.

50. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підручник. Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2008. 260 с.

51. Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій. Український інформаційний простір. 2013. № 1. С. 11–21.

52. Саморегуляція українських медіа під час дії воєнного стану в Україні. З досвіду роботи Комісії з журналістської етики: Аналітично-довідковий збірник / За заг. ред. Л. Кузьменко, Л. Куш, М. Дворового, О. Погорелова. К.: Комісія з журналістської етики, 2022. 90 с.

53. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2002. 392 с.

54. Сербенська О. А., Волощак М. І. Культура усного мовлення: практикум. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 216 с.

55. Серов Ю. Коментарі. А чи варто? Інформаційні технології. Аналітичні матеріали. URL: <http://it.ridne.net/node/339>
56. Симоніна Н. В. Новітні жанри української тележурналістики: розвиток інфотейменту. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2101>
57. Слюсаренко М. Стаття як жанр журналістики. Проблеми сучасного літературознавства. 2017. № 25. С. 58–67. URL: <http://psl.onu.edu.ua/issue/view/7716>
58. Стеблина Н. О. Формат сучасної інтернет-кореспонденції (на матеріалі публікацій «Української правди»). Діалог: медіастудії. 2012. № 15. С. 326–340. URL: <http://dms.onu.edu.ua/article/view/170780>
59. Тимошик М. С. Журналістська етика і право: підручник. Київ: Наша культура і наука, 2002. 285 с.
60. Титаренко О. В. Кінорецензія як жанр критики: українська та американська традиції. Журналістика. Філологія. Медіаосвіта: Всеукр. наук.-практ. конф. Збірник наукових праць. С. 241–244. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4292/1/Tytarenko.pdf>
61. Туча О. О. Популяризація видавництва української комікс-індустрії у медіа: добірка рецензій: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра: спец. 061 – журналістика / наук. кер. Т. В. Ковальова. Суми: Сумський державний університет, 2022. 53 с.
62. Фолькер Лілієнталь. Розслідування / Пер. з нім. В. Климченко. К.: Центр вільної преси, 2016. 135 с.
63. Харабара М. С. Післяматчевий огляд футбольного дискурсу: Комунікативна організація і мовна реалізація. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2024. № 65. С. 141–147. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v65/65_2024.pdf#page=141
64. Харитоненко О. І. Сучасні трансформації жанру літературної рецензії в масмедійному просторі України. Журналістика, філологія та

медіаосвіта: збірник наукових доповідей у 2 т. Полтава: Освіта, 2009. С. 382–387.

65. Цимбаленко Є. С., Соколова К. О. Трансформація журналістських жанрів (на прикладі інтернет-медіа). Інформаційне суспільство. 2013. № 17. С. 80–83.

66. Чепурняк Т. Специфіка наукових рецензій Дарії Віконської. Мова. Суспільство. Журналістика: Збірник матеріалів XXII міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 8 квітня 2016). К.: Видавець Паливода А. В., 2016. С. 131–135.

67. Шевченко В. Е. Наратив у журналістському тексті: особливості застосування. Наукові записки Інституту журналістики. 2015. Т. 58. С. 89–95.

68. Шевченко Л. І. Медіалінгвістика в Україні: здобутки й перспективи. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. 2012. Вип. 25. С. 3–15.

69. Шкляр В. І. Регіональна преса України: історія і сучасність. Наукові записки Інституту журналістики. 2015. Т. 58. С. 84–92.

70. Шкондін М. В. Система засобів масової інформації як фактор громадського діалогу. Вісник Львівського університету. Серія журналістика. 2010. Вип. 33. С. 3–11.

71. Шкоріна І. М. Рецензії в журналістському доробку О. Слісаренка. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Соціальні комунікації. 2015. Випуск 7–8. С. 36–40.